

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

Лада ШПІНЯН

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: **Оцінка та прогнозування фінансових потоків підприємства**

Виконав: здобувач 4 курсу, групи ФІ-4-14

Дмитренко Дарина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Бойко Світлана Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент _____

(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) незарядженої допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____

(підпис)

Київ – 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

/Лада ШІРІНЯН/

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Дмитренко Дарина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Оцінка та прогнозування фінансових потоків підприємства
керівник проекту (роботи) Бойко С.В., к.е.н., доц.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «01» листопада 2024 р. № 928-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 10 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі акти та нормативно-правові документи, наукові статті та періодичні видання, підручники, навчальні посібники, монографії, інтернет-ресурси, фінансова звітність, офіційні звіти та огляди

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні основи оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства

Розділ 2. Загальна організаційно-економічна характеристика та оцінка фінансових потоків ТОВ «ЯБЛУНЕЦЬКЕ ХПП»

Розділ 3. Пропозиції щодо напрямів оптимізації фінансових потоків підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

табл. 1.2 Спільне і відмінне поняття «грошовий потік» і «фінансовий потік», табл.

1.5 Завдання аналізу грошових потоків підприємства, Рис. 1.1. Аналіз вхідних та вихідних грошових потоків підприємства, табл. 2.2. Основні показники діяльності за 2023-2024 рр., табл. 2.3. Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Яблунецьке ХПП», табл. 2.4. Горизонтальний та

вертикальний аналіз звіту про фінансові результати ТОВ «Яблунецьке ХПП», табл. 2.8. Динаміка формування вхідного фінансового потоку ТОВ «Яблунецьке ХПП», 2022-2024 роки, тис. грн, табл. 3.1 Прогноз формування вхідного фінансового потоку ТОВ «Яблунецьке ХПП» на 2025 рік, табл. 3.2. Прогноз використання фінансових ресурсів ТОВ «Яблунецьке ХПП» на 2025 рік, табл. 3.3. Прогнозний баланс фінансових потоків та показники їхньої збалансованості у 2025 році, табл. 3.4. Очікувані ефекти оптимізації грошових потоків у 2025-2026 роках

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Бойко С.В.		
II	Бойко С.В.		
III	Бойко С.В.		

7. Дата видачі завдання 01 листопада 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви, отримання завдання і узгодження плану з керівником	01.11.2024	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 18.03.2025	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 06. 05.2025	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 27.05.2025	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 01.06.2025	
6	Попередній захист	03.06.2025	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту, проходження перевірки на плагіат , узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	до 06.06.2025	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	09.06.2025	

Здобувач

Дмитренко Д.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Бойко С.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дмитренко Д. С. «Оцінка та прогнозування фінансових потоків підприємства»

Кваліфікаційна робота на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій. Київ, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню підходів до оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано мету, завдання дослідження.

У першому розділі висвітлено теоретичні основи оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства.

У другому розділі надано організаційно-економічну ТОВ «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство», проведено аналіз його фінансового стану та надано оцінку формуванню та використанню фінансових потоків.

У третьому розділі надано пропозиції щодо напрямів оптимізації фінансових потоків підприємства.

Ключові слова: підприємство, грошові потоки, фінансові потоки, вхідні та вихідні потоки, прогнозування, оптимізація.

ABSTRACT

Dmytrenko D. S. «Assessment and forecasting of the financial flows of an enterprise»

Qualification work for obtaining the educational and qualification level «Bachelor» in the specialty 072 «Finance, banking and insurance» – National University of Food Technologies. Kyiv, 2025.

The qualification thesis is dedicated to studying approaches to assessing and forecasting the financial flows of an enterprise.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources, and appendices.

In the introduction, the relevance of the topic is justified, and the goal and objectives of the research are formulated.

The first chapter covers the theoretical foundations of assessing and forecasting the financial flows of an enterprise.

The second chapter provides an organizational and economic analysis of "Yablunetske" Grain Acceptance Enterprise LLC, analyzes its financial condition, and assesses the formation and use of financial flows.

The third chapter provides proposals for optimizing the financial flows of the enterprise.

Keywords: *enterprise, cash flows, financial flows, inbound and outbound flows, forecasting, optimization.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА....	8
1.1. Сутнісна характеристика фінансових потоків підприємства.....	8
1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства.....	15
1.3. Основні методи прогнозування фінансових потоків.....	21
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ТОВ «ЯБЛУНЕЦЬКЕ ХПП».....	26
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Яблунецьке ХПП».....	26
2.2. Оцінка фінансового стану ТОВ «Яблунецьке ХПП».....	35
2.3. Оцінка формування та використання фінансових потоків ТОВ «Яблунецьке ХПП».....	49
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО НАПРЯМІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	56
3.1. Прогнозування фінансових потоків та оцінка їх збалансованості.....	56
3.2. Напрями оптимізації вхідних та вихідних потоків підприємства.....	61
3.3. Пропозиції щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Яблунецьке ХПП».....	66
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми. Нестабільність господарських зв'язків підприємств може призвести до невиконання ними зобов'язань у рамках укладених договорів, зниження обсягу інвестицій, згорання планів з розвитку виробництва, порушення технологічних процесів. У зв'язку з цим вельми актуальним є здійснення прогнозування й фінансового планування на підприємствах в умовах мінливого середовища, в якому вони функціонують. Від уміння фінансових менеджерів прогнозувати фінансові потоки в умовах нестабільності, планувати рух матеріальних, трудових і фінансових ресурсів для забезпечення платоспроможності значно залежать результати фінансово-господарської діяльності підприємств. Майбутнє підприємства завжди цікавить як власників підприємств, так і кредиторів, інвесторів, органи державного управління. Саме тому проблема організації руху фінансових потоків актуальна для всіх підприємств незалежно від організаційно-правової форми, виду діяльності та умов господарювання. Вона набуває особливої актуальності в умовах зростання конкуренції та відкритості країни до світових ринків, коли вплив чинників, що впливають на фінансові потоки, постійно змінюється.

Дослідженням теоретичних та методологічних аспектів організації фінансових потоків займалися такі вчені, як: Алескерова Ю. В., Олійник О. О., Майборода О. В., Марусяк Н. Л., Мокрицька М. І., Мордовцев О. С., Мороз Л. І., Мулик Т. О., Пасінович І. І., Саїнчук Н. В., Сич О. А., Хребтов М. І., Чушак-Голобородько А. М., Школьник І. О., та ін.

Проте, питання оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства в сучасних умовах залишається вельми актуальним.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретико-методичних основ оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- надати сутнісну характеристику фінансових потоків підприємства;
- висвітлити методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства;
- вивчити основні методи прогнозування фінансових потоків;
- надати загальну характеристику ТОВ «Яблунецьке ХПП»;
- надати оцінку фінансового стану ТОВ «Яблунецьке ХПП»;
- провести оцінку формування та використання фінансових потоків ТОВ «Яблунецьке ХПП»;
- здійснити прогнозування фінансових потоків та оцінка їх збалансованості;
- визначити напрями оптимізації вхідних та вихідних потоків підприємства;
- надати пропозиції щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості.

Об'єктом дослідження є фінансові потоки підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи: узагальнення і порівняння – для вивчення теоретичних підходів до оцінки та прогнозування фінансових потоків підприємства; статистичного і графічного аналізу – для аналізу фінансового стану та оцінки фінансових потоків підприємства; прогнозування – для прогнозування фінансових потоків підприємства; аналізу та синтезу – для розробки пропозицій щодо напрямів оптимізації фінансових потоків підприємства та формулювання висновків.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи містить наукові праці вітчизняних вчених, законодавчі акти, статистичні матеріали, фінансову звітність ТОВ «Яблунецьке ХПП», Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутнісна характеристика фінансових потоків підприємства

Трактування терміну «фінансовий потік» у зарубіжних роботах привела до неоднозначності терміну, де автори використовують терміни «фінансовий потік» і «грошовий потік» в одному значенні. Це обумовлено багатоваріантністю перекладу з англосаксонського терміну «cash flow». При перекладі на українську мову «cash flow» приймає значення «грошовий потік», «фінансовий потік», «потік грошових коштів», «потік готівки». Основні варіації перекладу мають тільки одне основне, загальне – «потік», крім того, у зарубіжній науковій школі більшість авторів приймають за синоніми: «грошовий» і «фінансовий», «касова готівка» і «засоби» [1, с. 33].

У сучасних наукових працях як зарубіжних, так і вітчизняних авторів відсутнє чітке розмежування грошових та фінансових потоків. Низка авторів наголошує на тому, що фінансовий потік характеризує рух фінансових ресурсів підприємства, інші ототожнюють їх з грошовими потоками підприємства. Це пов'язано з різною оцінкою в грошових одиницях виміру всієї маси різноманітних виробничих ресурсів, задіяних у виробничому і відтворювальному процесах. Як наслідок, з усієї сукупності ресурсів виділяють окремо грошові кошти, а решту негрошових ресурсів, виражених у грошових одиницях виміру, сприймають як фінансові ресурси. Це призводить до:

- 1) ототожнення понять грошових і фінансових потоків;
- 2) виділення окремо грошових і фінансових потоків із сприйняттям останніх як специфічних грошових [1, с. 34].

Фінансові потоки у переважній більшості пов'язані з грошовими, однак деякі вчені вважають, що ототожнювати ці категорії не варто.

Грошовий потік – це поняття, яке було введене у науковий обіг і стало предметом досліджень вчених США у післявоєнні роки у зв'язку з активізацією функціонування ринку цінних паперів. Різниця між грошовими і фінансовими потоками закладена в сутності понять «гроші» і «фінанси». Гроші для підприємства – це частина його активів, а саме – найбільш ліквідні монетарні активи, розмір яких і рух визначається у фінансовій (бухгалтерській) звітності. У той же час «фінанси» – це відносини з приводу формування і розподілу фінансових ресурсів. При цьому і гроші і фінанси мають потокову природу, їхні функції виконуються в динаміці [2].

Зазвичай термін «грошовий потік» означає динаміку руху грошових засобів. Це поняття застосовують у фінансовому менеджменті на мікрорівні. Будь-який бізнес може бути представлений у вигляді вхідних і вихідних грошових потоків. Управління грошовими потоками спрямоване, насамперед, на їх синхронізацію в часі, збалансованість за обсягами для забезпечення платоспроможності й фінансової стійкості господарюючого суб'єкта. Можна стверджувати, що реальний рух грошових засобів та їх еквівалентів по касі, розрахункових та інших рахунках опосередковують значну частину трансакцій господарюючих суб'єктів, проте економічна сутність фінансових потоків значно ширша.

Підприємство в процесі своєї діяльності виконує велику кількість трансакцій, які безпосередньо не впливають на грошові засоби. В процесі управління фінансовими ресурсами Фінансовий менеджер може приймати рішення, які змінюють їх рух, обсяг або структуру, але не пов'язані з рухом грошових засобів. Наприклад, застосування схем оптимізації оподаткування, факторингу, надання (отримання) товарних кредитів, інші негрошові інвестиційні та фінансові операції. Таким чином, грошовий потік можна розглядати як різновид фінансового потоку. На відміну від грошового потоку, який передбачає рух (приплив і відплив) монетарних активів (грошей

та їх еквівалентів), фінансовий потік може передбачати також рух, що стосується як грошових, так і негрошових операцій (отримання активів шляхом фінансової оренди; бартерні операції; придбання активів шляхом емісії акцій тощо) [2].

Розглянемо, як трактують поняття «фінансовий потік» вчені у своїх працях. Так, приміром, Майборода О. В. визначає фінансові потоки «як цілеспрямований рух фінансових ресурсів у процесі здійснення господарських операцій, внаслідок якого виникають економічні відносини» [3, с. 16]. Науковець розглядає три підходи до визначення сутності та типології «фінансових потоків», які характеризуються ознаками, що представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.2

Характеристика підходів до визначення сутності та типологізації фінансових потоків [3, с. 16].

Різновид підходу			
	Перший	Другий	Третій
Ознака	Фінансовий потік дорівнює грошовому потоку	Фінансовий потік існує тільки на макrorівні	Фінансовий потік існує на мікрорівні
Переваги	- розглядається на рівні підприємств; - враховується динамічна сутність потоків	- розглядається як макроекономічний механізм; - враховуються відносини, пов'язані з обігом фінансових ресурсів	- розглядається на рівні підприємств; - охоплюються всі фінансові ресурси (не тільки грошові)
Недоліки	- окрім грошей не охоплюють рух інших фінансових ресурсів; - не враховуються відносини, які виникають при здійсненні руху фінансових ресурсів	- сфера існування звужується до перерозподільної стадії; - визначаються лише макроекономічні властивості	- не враховуються відносини, які виникають при здійсненні руху; - обов'язковість супроводження товарним потоком

Схожу думку має Мороз Л. І.: «фінансовий потік як спрямований рух фінансових ресурсів, який обумовлений необхідністю забезпечити

переміщення відповідного товарного потоку» [4, с. 356]. Автор робить наголос на фінансовому обслуговуванні матеріальних (товарних) потоків.

Науковці Виноградова Є. В., Ластовенко А. В., Белопольська Т. В. розглядають два підходи до сутності грошових та фінансових потоків. Автори зазначають «що в межах першого підходу поняття «грошовий потік» і «фінансовий потік» ототожнюються. В межах другого – фінансові потоки виділяють як специфічний різновид грошових» [5, с. 12]. При цьому, для грошового потоку характерним є обмін еквівалентами, що виражені в товарній та грошових формах (акт купівлі-продажу), а фінансовий потік може бути нееквівалентним і безоплатним, оскільки можливими є випадки, коли грошова сума відшкодуванню не підлягає, одержувач цієї суми повністю набуває її, а відправник повністю втрачає (наприклад, сплата податків, виплата дивідендів).

Вітчизняний вчений Васюренко О. В., надаючи визначення, звертає увагу на зазначену особливість фінансових потоків: «фінансовий потік – цілеспрямований рух, зміна (обсягів, форм і видів) фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання, що відбувається спільно з відповідними йому грошовими потоками (еквівалентні фінансові потоки) або без них (безеквівалентні фінансові потоки)» [6].

Іншої думки дотримуються Шкільник І. О., Боярко І. М. та Сюркало Б. І. Вони вважають, що, «фінансові потоки – це сукупність розподілених у часі надходжень та виплат грошових коштів, що формується в процесі господарської діяльності» [7, с. 49]. Автори, фактично, ототожнюють поняття фінансового та грошового потоку «cash flow».

Пасінович І. І., Сич О. А. вважають, що «фінансовий потік (на мікрорівні) – це цілеспрямований рух фінансових ресурсів чи фінансових інструментів у межах певної фінансової схеми, яка є результатом ухваленого управлінського рішення з урахуванням нормативно-правових норм та узгоджується з фінансовою політикою підприємства» [2]. Автори у своїй

праці подають узагальнену порівняльну характеристику грошових і фінансових потоків (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Спільне і відмінне поняття «грошовий потік» і «фінансовий потік» [2]

Грошовий потік	Фінансовий потік
<i>Визначення поняття</i>	
надходження і виплати грошових коштів за визначений період	цілеспрямований рух фінансових ресурсів чи фінансових інструментів, що характеризується позитивним або негативним результатом
<i>Спільне</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - супроводжують суб'єкт господарювання впродовж всього періоду його функціонування, мають свої особливості на різних стадіях його життєвого циклу; - виникають в результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; - мають динамічну природу – виконують свої функції в процесі руху; - мають вартісне вираження, вимірюються конкретним розміром грошових засобів; - є об'єктом управління, зокрема – фінансового та інвестиційного планування 	
<i>Відмінне</i>	
мета управління – гарантування постійної платоспроможності підприємства, яка є необхідною умовою забезпечення його фінансової стійкості	мета управління – покращення фінансово економічних результатів та збільшення вартості бізнесу шляхом формування і реалізації оптимальних схем формування, руху і використання фінансових ресурсів
є еквівалентними	можуть бути як еквівалентними, так і безеквівалентними
забезпечують виконання підприємством своїх внутрішніх і зовнішніх фінансових зобов'язань, сприяють формуванню резервів підприємства	виконують розподільчу і перерозподільчу функції, а також контрольну функцію щодо сформованих грошових фондів

Олійник О. О. вважає, що «фінансовий потік – рух капіталу як уособлення коштів взагалі фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, поняття «фінансовий потік» охоплює рух більш різноманітних ресурсів, включаючи і рух грошових коштів безпосередньо, що важливо з методологічних позицій застосування зазначених понять. Поняття «фінансовий потік» у широкому розумінні, включає рух будь яких коштів (вартостей) – фінансових ресурсів, а поняття «грошовий потік» у більш вузькому розумінні як рух безпосередньо грошових коштів – грошей» [1, с. 36].

Автори Марусяк Н. Л., Саїнчук Н. В., узагальнюючи підходи інших авторів, роблять висновок, що «фінансові потоки підприємства – це сукупність розподілених у часі надходжень та відтоків фінансових ресурсів, а

також їх кругообіг, що впливає на фінансовий стан підприємства. Таким чином, фінансові потоки не можна ототожнювати з грошовими потоками» [8, с. 134].

Досить детально провели аналіз підходів науковців до поняття «фінансовий потік» автори Алескерова Ю. В., Бусько І. М. і обґрунтували його загальні морфологічні ознаки (табл. 1.3) [9, с. 275].

Таблиця 1.3

Сутнісні морфологічні характеристики поняття «фінансовий потік»

Критерій	Предмет	Характеристика
Рух	фінансових ресурсів	в аспекті управління довгостроковими зобов'язаннями та фінансовими ресурсами
		який прагне до нуля, оскільки негативний результат від одного із видів господарської діяльності підприємства має компенсуватися позитивним від іншої.
Сума	Надлишку (недостачі)	фінансових ресурсів, отриманих у результаті зіставлення надходжень і відрахувань коштів та негрошових засобів (активів) у процесі операційної (інвестиційної, фінансової) діяльності.
	надходжень і виплат	який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов'язаних і не пов'язаних із господарською діяльністю
		фінансових ресурсів підприємства, які пов'язані з такими чинниками, як час, ризик та ліквідність
		грошових коштів підприємства грошових ресурсів та їх еквівалентів.
Потік	готівки та безготівкових засобів	який має безперервний характер
	готівкових коштів, який є індикатором	гнучкості підприємства та засобом взаємоузгодження його потенційних фінансових потреб з фінансовими можливостями
	грошових та негрошових надходжень	кредитоспроможності та платоспроможності підприємства
		які представлені, насамперед, виручкою від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та отриманими кредитними ресурсами
Елемент	аналізу доходів та витрат	який є індикатором ліквідності та ефективності інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Джерело	внутрішнє	фінансової стабілізації через збільшення вхідних та зменшення вихідних фінансових потоків, які спрямовуються на зростання платоспроможності підприємства
	базове	для погашення позик та способів оцінки кредитоспроможності підприємства.

Базуючись на проведеному дослідженні, автори запропонували таке визначення фінансового потоку: «Фінансовий потік – це сформована за

певний проміжок часу зміна обсягу фінансових ресурсів від усіх видів діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна, інша), яка відбувається постійно або з певною періодичністю та забезпечує безперервний кругообіг капіталу» [9, с. 275].

Можна узагальнити наступні класифікаційні ознаки фінансових потоків, що використовуються низкою вчених-економістів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Основні критерії класифікації фінансових потоків [9, с. 275]

Критерій	Види
Залежно від сфери обігу	- внутрішні; - зовнішні
За рівнем ліквідності	умовні (частково ліквідні); - безумовні (повністю ліквідні)
За формою фінансових ресурсів	- грошові; - товарні; - інші
За спрямуванням	- вхідні; - вихідні
За територіальною ознакою	міжнародні; - національні; - регіональні; - галузеві; - корпоративні; - на рівні підприємства
За складом руху фінансових ресурсів	рух товарно-матеріальних цінностей; - зміна дебіторської та кредиторської заборгованості; - рух грошових коштів та їх еквівалентів; - рух інвестиційних ресурсів
За періодичністю	- одноразові (випадкові); - постійні з невизначеним часом; - постійні з визначеним часом

Таким чином, у результаті аналізу підходів науковців щодо фінансових потоків можна дійти таких висновків. В науковій літературі сформувалися три основні підходи до визначення сутності фінансового потоку:

- по-перше, фінансовий потік за поняттям та властивостями визначається як еквівалент грошового потоку;
- по-друге, фінансовий потік характеризується як переміщення фінансових ресурсів у грошовій та негрошовій формах;

- по-третє, фінансовий потік являє собою результат здійснення господарських операцій, що виражається у формуванні зміни прибутку/збитку.

Ми в своїй роботі будемо притримуватися першого підходу, за яким фінансовий потік за поняттям та властивостями визначається як еквівалент грошового потоку.

1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства

Основною метою аналізу грошових (фінансових) потоків підприємства є прискорення руху грошових коштів і на оцій основі підвищення оборотності активів та капіталу, поліпшення його фінансової стійкості та платоспроможності [10].

Для забезпечення мети, аналіз грошових потоків має виконувати відповідні завдання. В згрупованому вигляді їх представлено в табл. 1.5

Як бачимо в літературі зустрічаються також різні підходи щодо завдань аналізу. Проте, на нашу думку, всі вони направлені на оцінку складу, динаміки, структури, якості та достатності, використання та визначення впливу факторів на їх зміни. Основними джерелами даних для аналізу грошових потоків підприємства є його фінансова звітність, зокрема, «Звіт про рух грошових коштів», «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» «Примітки до фінансової звітності».

Інформаційне забезпечення повинне відповідати цілям аналізу грошових потоків, а саме: виявляти рівень достатності грошових коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства; визначати ефективність і інтенсивність використання грошових коштів в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; вивчати чинники і прогнозувати збалансованість і синхронізацію припливу і відтоку грошових коштів за

обсягом і часом для забезпечення поточної і перспективної платоспроможності підприємства [14, с. 232].

Таблиця 1.5

Завдання аналізу грошових потоків підприємства [10]

Автори	Завдання аналізу грошових потоків підприємства
Спільник І., Загородна О. [11, с. 67]	оцінка стану грошових коштів та грошового потоку за показниками їх обсягів, структури та динаміки загалом і у розрізі видів діяльності підприємства; з'ясування структури джерел надходжень грошових коштів; вивчення структури напрямів витрачання грошових коштів; дослідження взаємозв'язку динаміки показників діяльності та грошових коштів; виявлення рівня достатності грошових коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства; вивчення факторів, що зумовили вплив на зміну залишків і обсяги руху грошових коштів; визначення ефективності їх використання загалом і за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; прогнозування надходження і витрачання грошових коштів за обсягом і в часі для забезпечення поточної і перспективної здатності підприємства виконувати свої обов'язки щодо розрахунків з контрагентами, виплати дивідендів та інших платежів; виявлення потреби в додатковому залученні грошових коштів; з'ясування причин відмінностей між чистими доходами підприємства та пов'язаними з ними надходженнями і платежами тощо
Вареник В. М. [12]	виявлення напрямів руху грошових потоків; оцінка ступеню раціонального використання грошових коштів; виявлення і запобігання можливості виникнення кризових ситуацій у державі; вивчення факторів впливу на рух грошових коштів; прогноз збалансованості та синхронності грошових потоків за обсягом і часом для забезпечення платоспроможності держави; пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових потоків в процесі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності держави
Петренко В. С., Кузнецова Д. С. [13, с. 106]	вивчення кількості та джерел фінансування, що надходять на підприємство; вивчення основних напрямів витрат на фінанси; аналіз грошових потоків за видами діяльності підприємства; аналіз достатності капіталу для виконання інших звичайних заходів; виявлення причин невідповідності між величиною отриманого прибутку та фактичною наявністю грошей; досягнення фінансової оптимізації.

Під час аналізу отриманої інформації залежно від поставленої мети застосовують різні методи. Розрізняють неформалізовані та формалізовані методи аналізу.

Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих належать методи експертних оцінок і сценаріїв, психологічні, морфологічні, порівняльні, побудови системи показників, побудови системи аналітичних таблиць. Водночас ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика [15].

До формалізованих методів фінансового аналізу належать методи ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, виокремлення ізольованого впливу факторів, відсоткових чисел, диференційний, логарифмічний, інтегральний, простих і складних відсотків, дисконтування [16].

У процесі фінансового аналізу широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів) [17, с. 132].

Аналіз грошових потоків здійснюється за такими етапами [10]:

1. Підготовчий етап – включає підбір інформаційних джерел, в яких висвітлюється інформація про операції з грошовими коштами.
2. Основний етап – передбачає здійснення аналітичної оцінки наявності, динаміки, структури та ефективності їх використання.
3. Заключний етап – передбачає підведення підсумків та формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу а також їх прогнозування на наступні періоди та пропозиції щодо вивчення альтернатив управлінських рішень.

Мета такого аналізу – виявити спроможність підприємства заробляти фінансові ресурси в терміни, необхідні для здійснення певних запланованих витрат.

Проводячи аналіз складу грошових активів, насамперед, необхідно проаналізувати їх фактичну наявність. Використовуючи вихідні дані з форми №1 (балансу), можна визначити обсяг грошових активів, а також провести їх горизонтальний і вертикальний аналізи, тобто вивчити їх склад і динаміку в порівнянні з попереднім періодом.

Під час визначення обсягу грошових потоків підприємства застосовується метод прямого розрахунку, використовуючи дані, які містяться у Звіті про рух грошових коштів. Тут визначається розмір вхідних грошових потоків і вихідних грошових потоків, проводиться аналіз їх розміру, а також зміни в часі (абсолютне та відносне відхилення за певний проміжок часу).

Визначаючи джерела формування та напрями використання коштів, проводять аналіз вхідних і вихідних грошових потоків такими кроками, як:

- ідентифікація джерел надходження грошових коштів підприємства, а також установлення їх обсягу надходжень (за кожним джерелом);
- установлення напрямів використання грошових коштів і проведення аналізу витрачання коштів щодо кожного напрямку;
- розрахунок частки джерел формування та напрямів використання коштів в їх загальному обсязі, а також аналіз виявлених структурних змін;
- ранжування джерел надходження та напрямів використання коштів відповідно до ступеня їх важливості для даного підприємства та формування висновків.

Під час визначення забезпеченості грошовими активами підприємства можливі декілька підходів. Перший полягає у зіставленні нормативних значень залишків коштів із фактично існуючими залишками. Другий передбачає аналіз періоду обороту грошей і коефіцієнта обіговості грошових коштів – показників швидкості обороту коштів [18, с. 79].

При проведенні аналізу грошових коштів виокремлюють застосування експрес-аналізу та комплексного аналізу. Проведення експрес-аналізу,

ґрунтується на інформації фінансової звітності з подальшим обранням найбільш інформативних показників необхідних для його реалізації.

Проведення комплексного аналізу реалізують в наступній послідовності в розрізі таких видів аналізу: ознайомчий, горизонтальний і вертикальний, коефіцієнтів, факторний [19, с. 240].

Коефіцієнтний аналіз є невід'ємною частиною аналізу грошових потоків. Використання відносних показників дає уявлення про якісну картину, а саме характеризує ефективність використання грошових коштів підприємства.

В процесі проведення коефіцієнтного аналізу грошових потоків суттєва увага приділяється факторному аналізу, тобто кількісному виміру впливу різних об'єктивних та суб'єктивних факторів, які спричинюють прямий та непрямий вплив на зміну рентабельності та ефективності використання грошових коштів [10].

Можна констатувати, що основними методами аналізу грошових потоків є традиційні методи аналізу. Але методи, які використовуються для аналізу грошових потоків, можуть бути доповнені [20]:

1. Статистичними методами:

- відсотками, що можуть бути використані для характеристики питомої ваги грошових потоків структурних підрозділів у їх загальній сумі, рівня динаміки грошових потоків;

- графічним способом, який відіграє важливу роль при проведенні візуальної, оперативної, комплексної оцінки грошових потоків;

- коефіцієнтами кореляції, для оцінювання, синхронності, рівномірності, збалансованості, ризиків грошових потоків.

2. Балансовий метод використовується для визначення грошових коштів на кінець року.

3. Метод аналізу й обробки сценаріїв дозволяє проводити багатоваріантний ситуаційний аналіз системи економічної безпеки

підприємництва на основі прогнозування ймовірних варіантів розвитку ситуації.

4. Методи багатофакторного аналізу використовуються для прогнозування грошових потоків, визначення ефективності управління грошовими потоками.

Таким чином, під час аналізу можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку [21, с. 24].

Під час аналізу грошових потоків здійснюють оцінку і вхідних і вихідних потоків підприємства та в результаті чого можна отримати відповіді на конкретні питання, пов'язані з управлінням грошових потоків підприємства (рис. 1.1).

Аналіз руху грошових коштів дає змогу зробити більш обґрунтовані висновки про те, в якому обсязі та з яких джерел на підприємство надійшли грошові кошти, а також за якими основними напрямками підприємство їх використало. Метою такого аналізу є оцінка здатності підприємства генерувати грошові потоки в обсягах та за строками здійснення необхідних планових платежів, забезпечення оптимізації грошових потоків. Адже раціональне формування грошових потоків сприяє ритмічності операційного циклу та забезпечує підвищення обсягів виробництва та реалізації. При цьому кожне порушення платіжної дисципліни негативно позначається на формуванні виробничих запасів, сировини та матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції, становищі підприємства на ринку тощо [17, с. 133].

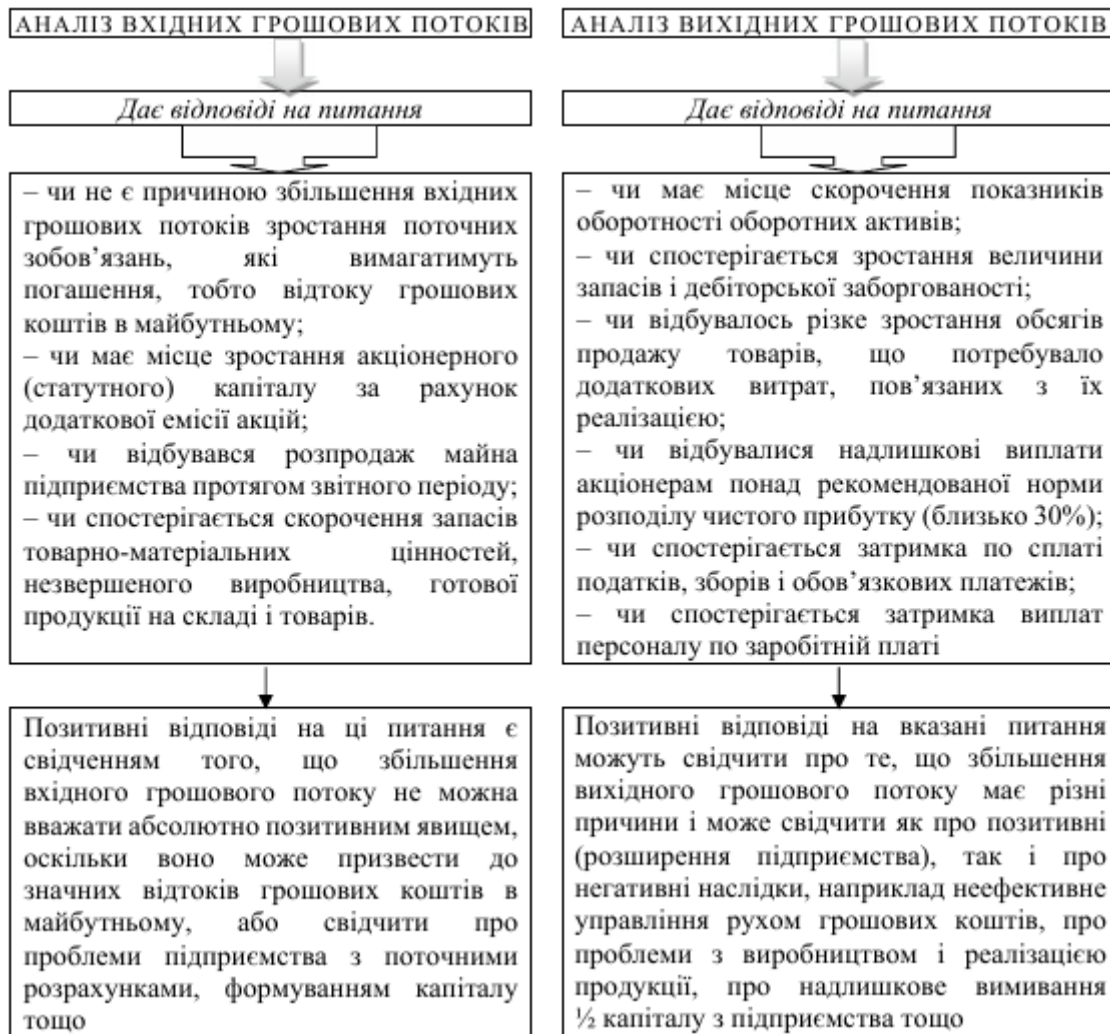

Рис. 1.1. Аналіз вхідних та вихідних грошових потоків підприємства [10].

Отже, оцінка методичних підходів для проведення аналізу грошових потоків підприємства, дає можливість стверджувати, що існують різні підходи щодо проведення аналізу. Вибір етапів проведення аналізу, методів комбінації використовуваних показників залежить від мети та завдань його проведення, тобто тут підприємствам доцільно застосовувати індивідуальний підхід, враховуючи величину та вид бізнесу, запити управління, вплив факторів на окремі процеси тощо

1.3. Основні методи прогнозування фінансових потоків

Прогнозування дуже тісно пов'язано з плануванням, але порівняно з останнім воно носить більш загальний інформаційний характер. Головною метою планування є організація цілісного функціонування певного явища чи

об'єкта. Мета прогнозування – зменшення невизначеності у майбутньому. Тобто, під час прогнозування здійснюється розрахунок ймовірних сценаріїв розвитку подій на підставі певних показників, які спостерігались у минулому чи теперішньому.

Прогнозування проводиться перед складанням фінансових планів і сприяє виробленню концепції фінансової політики. Незважаючи на те, що прогнозування характеризується меншою точністю порівняно з фінансовим плануванням, воно є важливою складовою для визначення реально можливих обсягів фінансових ресурсів, їхніх джерел та шляхів використання [22]

У процесі прогнозування фінансових показників застосовуються методи експертних оцінок, методи екстраполяції та методи економіко-математичного моделювання [23].

Прогнозування грошових потоків є невід'ємною частиною фінансового управління, бізнес-планування та взаємодії зі споживачами, постачальниками та потенційними партнерами. Водночас, прогнозування грошових потоків є необхідним елементом для оцінки бізнес-процесів, формування стратегій взаємодії з клієнтами та постачальниками сировини. Узгоджені та правильно розраховані прогнози грошових потоків сприяють визначенню джерел та напрямків руху коштів протягом конкретного періоду.

При цьому, слід розуміти, що більшість прогнозів є суб'єктивними, служать орієнтирами та межами варіювання показників. З огляду на складність економічних умов, правильний вибір методів прогнозування грошових потоків є вирішальним для досягнення точних та надійних результатів.

Нині відомо більше ніж 150 методів прогнозування. Вибір конкретного методу залежить від цілей прогнозу, тривалості його впровадження, рівня деталізації та наявності базової інформації. В економічній літературі представлено три основні групи методів, які використовуються при прогнозуванні кон'юнктури ринку.

Методи прогнозування [24].

Групи методів	Методи прогнозування
Евристичні методи	Метод визначення ковзної середньої (Forecasting) Метод експоненціального згладжування Метод Дельфі Метод ковзного прогнозу (Rolling Forecast) Метод «мозкового штурму» Метод розробки сценарію і т.д.
Економіко-статистичні методи	Метод екстраполяції Факторні моделі: однофакторні, багатофакторні Адаптивний і т.д.
Економіко-математичні методи	Нейронні мережі Імітаційні моделі

Застосування методів прогнозування можливе лише в разі наявності детальної помісячної інформації про позитивні і негативні грошові потоки підприємства. В цьому випадку можна застосувати найбільш популярні методи ковзної середньої або експоненціального згладжування.

Прогнозування, як один із методів управління не повинен зводитися тільки до розрахунку орієнтирів, що мають кількісне вираження. Під ним також потрібно розуміти метод пошуку оптимальних дій для підприємства. У цьому значенні прогнозування тісно пов'язано з перспективним аналізом, оскільки остаточний варіант дій вибирається після розгляду та приймається після порівняльного аналізу різних варіантів, зокрема і альтернативних. Важливим пунктом будь-якого із методів є визнання факту стійкості зміни показників фінансово-господарської діяльності від одного звітного періоду до іншого.

Методи прогнозування поділяються на методи, в яких кожна стаття прогнозується окремо, враховуючи її індивідуальну динаміку та методи, які враховують існування взаємозв'язку між окремими статтями. Різні статті повинні змінюватися узгоджено, адже вони характеризують одну єдину економічну систему. Найпопулярнішими вважають такі методи фінансового прогнозування: метод експертних оцінок, методи обробки часових, просторових і просторово-часових сукупностей [25, с. 540].

Метод експертних оцінок – це найпростіший і достатньо популярний методи, в основі якого є встановлення деяких прогнозів і планів на інтуїтивному рівні. У сучасній інтерпретації цей метод прогнозування може передбачати багатоетапний процес опитування експертів за спеціальними схемами і опрацювання отриманих результатів за допомогою наукового інструментарію економічної статистики. Цей метод використовують не тільки для прогнозування значень показників, але і в аналітичній роботі, наприклад для розроблення коефіцієнтів, порогових значень контрольних показників.

Метод оброблення часових сукупностей, передбачає, що аналітик має в своєму розпорядженні дані про динаміку певного показника, на основі якого потрібно побудувати прийнятний прогноз. Це можна здійснити простим динамічним аналізом і аналізом за допомогою авторегресійних залежностей.

Основним інструментом будь-якого прогнозування є екстраполяція. Розрізняють формальну і прогнозну екстраполяції. Формальна екстраполяція ґрунтується на припущенні про збереження в майбутньому реальних тенденцій розвитку об'єкта прогнозу. Під час прогнозних екстраполяції фактичний розвиток пов'язується з гіпотезами про динаміку досліджуваного процесу з урахуванням його фізичної і логічної суті. Основу екстраполяційних методів прогнозування становлять вивчення часових рядів, які являють собою впорядковані по часу вимірювання тих або інших характеристик досліджуваного об'єкта.

В основу другого методу оброблення просторових сукупностей закладено припущення, що економічним процесам притаманна визначена специфіка. Вони відрізняються, по-перше, взаємозалежністю, по друге визначеною інерційністю. Останнє свідчить, що значення будь-якого показника в момент t залежить від стану цього показника в попередніх періодах, тобто значення цього показника в попередніх періодах повинно розглядатися як факторна ознака.

Якщо дані про показник є відсутніми, або його значення визначається впливом деяких факторів, то в цій ситуації можна використовувати багатofакторний регресійний аналіз, який являє собою поширення простого динамічного аналізу на багатовимірні випадки.

Існування просторово-часової сукупності спостерігається у разі, коли:

- ряди динаміки недостатні по своїй довжині для побудови статистично значимих прогнозів;

- аналітик має намір врахувати в прогнозі вплив факторів, які розрізняються за економічною природою, та їх динаміку.

Тоді вихідними даними слугують матриці показників, кожна з яких являє собою значення тих самих показників за різні періоди або за різні послідовні дати [25, с. 542].

На основі результатів аналізу та прогнозу розробляються програмні заходи [26, с. 6]:

1. Заходи щодо організації ефективного бухгалтерського обліку грошових коштів.

2. Заходи оптимізації надлишкового грошового потоку.

3. Заходи по забезпеченню збалансованості грошових потоків.

4. Заходи по забезпеченню синхронності грошових потоків.

5. Заходи щодо підвищення чистого грошового потоку.

5. Бюджетне планування грошових потоків.

Таким чином, для ефективнішого планування очікуваного потоку фінансових коштів на певний момент часу необхідно постійно проводити аналіз фінансових потоків підприємства, чітко прогнозувати потоки його грошових коштів та провадити ефективне управління ними. Як результат, підприємство отримає можливість вчасно виявити нестачу коштів і вжити відповідних заходів, які б запобігали кризам потоків грошових коштів.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ТОВ «ЯБЛУНЕЦЬКЕ ХПП»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Яблунецьке ХПП»

Підприємство «Товариство з обмеженою відповідальністю «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство» (далі – ТОВ «Яблунецьке ХПП») засноване 26 травня 1998 року та зареєстроване в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб за кодом ЄДРПОУ 00954030. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю – забезпечує учасникам відповідальність у межах внесків, водночас надаючи гнучкість управління операційною діяльністю. Установчі документи визначають місію підприємства як створення надійної мережі з прийому та первинної переробки зернової продукції, орієнтованої на потреби аграрного сектора Житомирщини [27].

З моменту свого заснування організація поступово формувала договірні відносини з місцевими сільгоспвиробниками, розширюючи асортимент прийнятого зерна та нарощуючи матеріально-технічну базу. Цей стратегічний підхід дозволив сформувати стабільне партнерське середовище, яке забезпечує безперервний приплив сировини протягом усього операційного циклу. На початковому етапі діяльність організації була типовою для регіону – забезпечення аграріїв послугами з приймання зернових і олійних культур, їх тимчасового зберігання та початкової підготовки до переробки. Уже на початку 2000-х років підприємство зарекомендувало себе як надійний партнер для місцевих виробників, закладаючи фундамент для подальшого розвитку елеваторної інфраструктури та налагодження стабільних поставок сировини з навколишніх господарств.

Основні дані про підприємство зведемо до таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні дані про підприємство [27]

Параметр	Значення
Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство»
Скорочена назва	ТОВ «Яблунецьке ХПП»
Код ЄДРПОУ	00954030
Дата реєстрації	26 травня 1998 р.
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Статутний капітал	2 000 000 грн
Кінцеві бенефіціари	Маєвський І. В., Буйденко С. Є., Азаров А. М., Пащук О. В.
Керівник	Буйденко Євген Валентинович
Головний бухгалтер	Дмитрова Світлана Олексіївна
Органи управління	Загальні збори учасників – Виконавчий директор – Структурні підрозділи
Основний вид діяльності	46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
Додаткові види діяльності	10.41 Виробництво олії та тваринних жирів 10.92 Виробництво готових кормів для домашніх тварин 20.20 Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції
Кількість ліцензій	3 чинні ліцензії
Транспортні засоби	1 одиниця
Сертифікація	ISO 9001
Місцезнаходження	11250, Україна, Житомирська обл., Звягельський р-н, смт Яблунець, вул. Героїв України, 81
Контакти	+380 50 944 9383, tsn1@meta.ua
Статус	Діюче, не перебуває у стані припинення, санкції відсутні

У 2016 році ТОВ «Яблунецьке ХПП» зробило стратегічний крок на шляху модернізації, розпочавши виробництво соєвої олії з подальшим експортом до країн Європейського Союзу – ознака того, що технічні можливості та система контролю якості відповідають жорстким міжнародним стандартам. Наступного року підприємство встановило універсальну автоматизовану лінію для екстракції олій із різних культур – соняшнику, сої, ріпаку, льону та гірчиці – потужністю 70 – 100 тонн на добу залежно від виду сировини. Паралельно було реконструйовано відділення приймання зерна, що дало змогу підвищити пропускну спроможність і оптимізувати логістику. На кінець 2024 року загальна місткість зберігання становила 13 000 тонн із планами нарощення до 30 000 тонн до 2030 року, що свідчить про амбітні наміри щодо розширення географії діяльності.

Нині ТОВ «Яблунецьке ХПП» функціонує як сертифікований залізничний елеватор лінійного типу з навальним зберіганням продукції. За рахунок сучасного обладнання – зокрема зерносушарки Sukup TE 2412 E (США), здатної обробляти до 17 тонн кукурудзи на годину при знятті 10 % вологості з використанням газового палива – організація забезпечує високий рівень сушіння й підготовки зерна до відвантаження. Підприємство здійснює переробку олійних та бобових культур, виробляючи макуху й різновиди олії (соєву, соняшникову, ріпакову). Окрім цього, фірма виступає трейдером зернових – пшениці, кукурудзи, ячменю – і відвантажує продукцію як залізницею, так і автотранспортом за умовами FCA, DAP та CPT, демонструючи гнучкість у виборі логістичних рішень та орієнтованість на потреби клієнтів.

Штаб-квартира підприємства розміщена за адресою: Україна, 11250, Житомирська область, Звягельський район, смт Яблунець, вул. Героїв України, буд. 81. На цій території розташовано адміністративно-виробничий корпус, складські приміщення з клімат-контрольованими зерносховищами та рампу для вантажно-розвантажувальних робіт. Технічний парк включає сучасні зерносклади, зернорозвантажувачі, транспортні конвеєри й силоси ємністю до 5 000 тонн кожний. Окремий ангар призначений для зберігання техніки й запасних частин, що гарантує безперебійну експлуатацію обладнання. Інфраструктура доповнюється лабораторією якості, де проводиться оперативний аналіз вологості та домішок, що підвищує стандарт обслуговування сільгоспвиробників [27].

Керівництво підприємством здійснює генеральний директор, призначений загальними зборами учасників і наділений правом оперативного управління та представництва в органах влади й контрагентів. Нагляд за фінансовою та технічною політикою координує рада учасників, до складу якої входять представники всіх ключових розвитку капіталу. Загальні збори учасників відбуваються не рідше одного разу на рік і визначають стратегічні орієнтири діяльності, затверджують склад статутного капіталу й

контролюють масштабні інвестиційні проєкти. Виконавчі функції делеговані директорам підрозділів – виробничого, логістичного та комерційного, що забезпечує належну координацію між всіма ланками виробничого процесу.

Основний вид діяльності згідно з КВЕД – оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин (46.21). Поряд із цим підприємство виконує роботи з виробництва олії та агрохімічної продукції, надання в оренду сільськогосподарської техніки, організації складського господарства, інжинірингових послуг із монтажу трубопроводів та електропостачальних споруд. Такий широкий спектр дозволяє максимально задовольняти запити виробників і мінімізувати логістичні витрати на кожному етапі. З огляду на регіональні особливості агропромислового комплексу Житомирської області, компанія активно адаптує перелік послуг відповідно до потреб клієнтів, що сприяє підвищенню її конкурентоспроможності на ринку [27].

Організаційна структура включає п'ять функціональних підрозділів: відділ приймання зерна, лабораторія контролю якості, логістичне управління, відділ технічного обслуговування та адміністративно-управлінський апарат. Загальна чисельність персоналу становить 45 осіб, серед яких кваліфіковані агрономи, інженери-технологи, спеціалісти з логістики та складського обліку, а також бухгалтерський і кадровий склади. Кожен підрозділ діє на основі чіткого розподілу обов'язків і внутрішніх процедур, що дозволяє оперативно реагувати на зміну ринкових умов і утримувати високі темпи обробки партій сировини. Регулярні внутрішні тренінги та атестації персоналу спрямовані на підтримку професійного рівня та мотивацію до підвищення ефективності.

Для ведення господарської діяльності в установленому порядку підприємство має три дійсні ліцензії – на зберігання та первинну переробку зернових, на надання послуг із транспортування сипучих вантажів та на здійснення інжинірингових робіт у сільському господарстві. Крім того, сертифікат системи менеджменту якості за стандартом ISO 9001 гарантує

відповідність процедур внутрішньому регламенту й світовим практикам. Підприємство також дотримується вимог фітосанітарного контролю та екологічних нормативів, що підтверджено результатами щорічних перевірок Державної служби з питань безпеки харчових продуктів і захисту споживачів.

У структурі активів – транспортний засіб для перевезення зерна, модернізоване навантажувально-розвантажувальне обладнання та власна інформаційна система для моніторингу залишків сировини. Компанія співпрацює з низкою сільськогосподарських кооперативів і дослідницьких інститутів агропромислового комплексу, що дозволяє інтегрувати інноваційні рішення в технологічний ланцюг. Відсутність у власній структурі осіб чи організацій під санкціями свідчить про прозорість і законність діяльності. Для комунікації з партнерами використовуються офіційний вебсайт і електронна пошта, що забезпечує оперативний обмін інформацією та планування логістичних операцій.

Організаційну структуру, що впроваджена на ТОВ «Яблунецьке ХПП» зображено на рис. 2.1 [27].

Організаційна структура ТОВ «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство» викладена у вигляді чіткої ієрархії, на вершині якої розташований Генеральний директор – головна посадова особа, що несе відповідальність за загальну стратегію, взаємодію з зовнішніми партнерами й прийняття ключових рішень.

Безпосередньо під керівництвом Генерального директора функціонують два центральні підрозділи: Головний бухгалтер та Адміністративний відділ, які забезпечують фінансову стабільність і юридичний супровід діяльності.

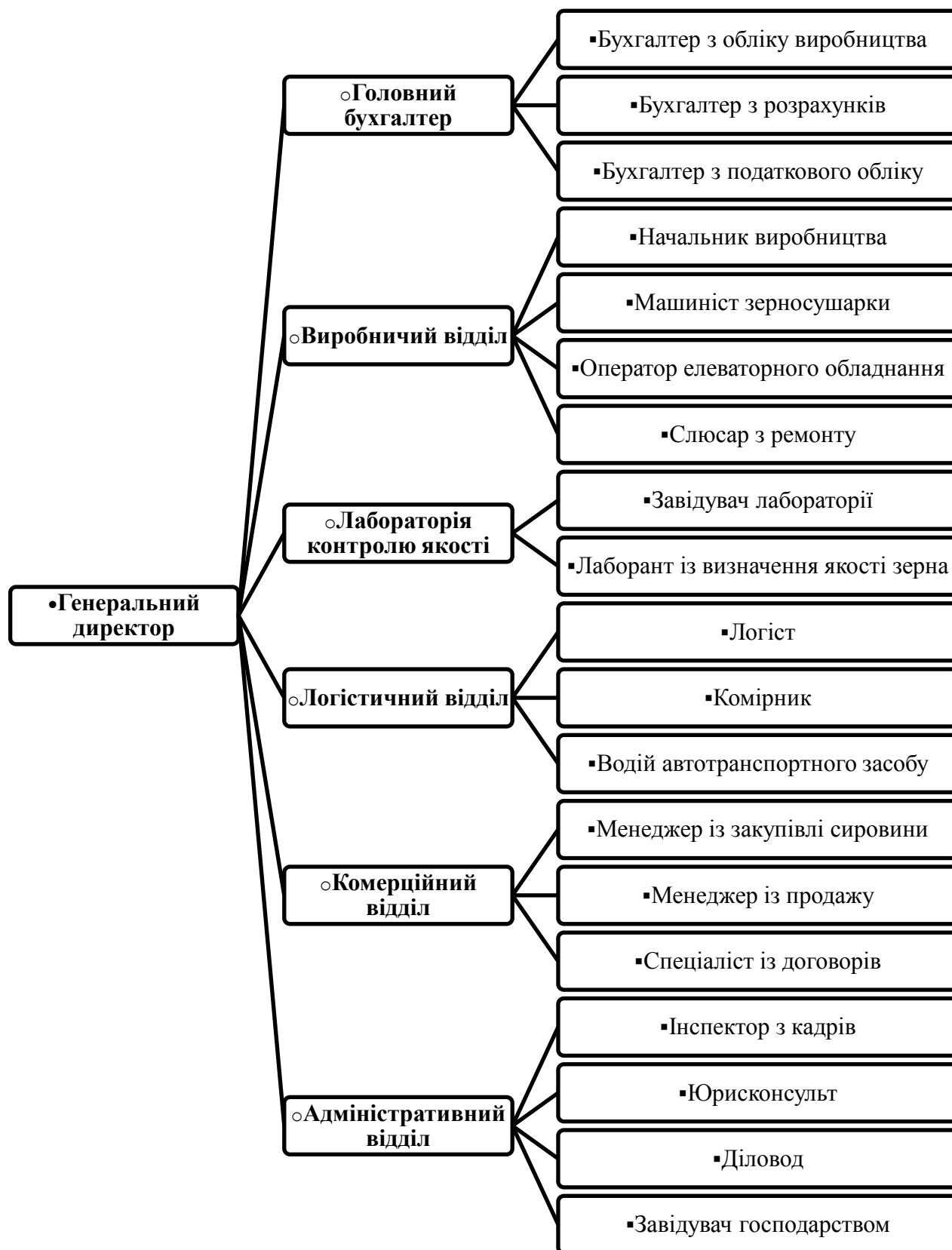

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Яблунецьке ХПП»

П'ять функціональних відділів – Виробничий, Лабораторія контролю якості, Логістичний, Комерційний та Технічного обслуговування – має власний керівний склад і набір спеціалістів. Така багаторівнева система передбачає делегування повноважень від Генерального директора через керівників підрозділів до фахівців і технічного персоналу, що гарантує зрозумілу лінію підпорядкування й дозволяє оперативно організувати робочі процеси від приймання зерна до його складського зберігання.

Узагальнимо основні фінансово-економічні показники ТОВ «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство» у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні показники діяльності за 2023-2024 рр. [27]

№	Показники	Од. виміру	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, ±	Відносне відхилення, %
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	312769,1	338661,3	25892,2	8,28
2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	252176,2	272245,1	20068,9	7,96
3	Адміністративні витрати	тис. грн.	12221,8	15717,8	3496,0	28,60
4	Витрати на збут	тис. грн.	27402,9	33272,7	5869,8	21,42
5	Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис. грн.	291800,9	321235,6	29434,7	10,09
6	Прибуток від реалізації продукції (р. 1 – р. 5)	тис. грн.	20968,2	17425,7	-3542,5	-16,90
7	Прибуток чистий	тис. грн.	11532,7	7161,8	-4370,9	-37,90
8	Витрати на 1 грн чистої виручки	коп.	93,30	94,83	1,53	1,64
9	Рентабельність діяльності	%	3,69	2,11	-1,58	-42,81
10	Рентабельність продукції	%	6,70	5,14	-1,56	-23,28

Проведений аналіз основних фінансових показників підприємства за період 2023-2024 років свідчить про стійке зростання чистого доходу від реалізації продукції. Так, виручка збільшилась зі значення 312 769,1 тис. грн

до 338 661,3 тис. грн, що відображає абсолютний приріст на 25 892,2 тис. грн або 8,28 %. Паралельно зі зростанням обсягів реалізації відбулась помірна динаміка собівартості реалізованої продукції: із 252 176,2 тис. грн у 2023 році до 272 245,1 тис. грн у 2024 році, що становить приріст 20 068,9 тис. грн або 7,96 %. Відношення темпів приросту виручки та собівартості свідчить про збереження позитивної маржинальної тенденції, оскільки темпи зростання доходів випереджають темпи зростання витрат на виробництво на 0,32 відсоткового пункту. Такий баланс вказує на здатність підприємства частково компенсувати подорожчання сировини та матеріалів завдяки оптимізації технологічних процесів і коригуванню цінової політики – так званого «цінового позиціонування» на ринку, що дозволяє утримувати конкурентоспроможність без суттєвого зниження рентабельності.

Значне зростання адміністративних витрат та витрат на збут у 2024 році потребує окремого розгляду. Адміністративні витрати за аналізований період зросли з 12 221,8 тис. грн до 15 717,8 тис. грн, що становить абсолютне відхилення +3 496,0 тис. грн або +28,60 %. Паралельно витрати на збут збільшились із 27 402,9 тис. грн до 33 272,7 тис. грн, що склало +5 869,8 тис. грн або +21,42 %. Швидкість приросту цих складових перевищує темпи росту повних витрат на виробництво і реалізацію продукції (-10,09 %), що вказує на посилення адміністративного навантаження та агресивну комерційну активність у напрямку просування товарів. Такий характер витрат може бути зумовлений необхідністю розширення мережі каналів збуту або впровадженням нових маркетингових ініціатив. Однак для підтримки стабільності фінансових результатів доцільно здійснити деталізацію адміністрування управлінських процесів і оцінити ефективність кожного збутового каналу окремо.

Незважаючи на позитивну динаміку виручки, показник прибутку від реалізації продукції (р. 1 – р. 5) знизився з 20 968,2 тис. грн до 17 425,7 тис. грн, що становить абсолютне відхилення -3 542,5 тис. грн або -16,90 %. Подібна тенденція відображає погіршення рентабельності основної

діяльності, викликане зростанням повних витрат – як прямих, так і накладних. Прибуток чистий за цей же період зменшився ще значніше – із 11 532,7 тис. грн до 7 161,8 тис. грн (-37,90 %). Такий розрив між динамікою операційного прибутку і чистого прибутку може свідчити про збільшення частки фінансових витрат, податкового навантаження або інших непередбачених витрат, що скорочують фінансовий результат. Особливу увагу слід звернути на точність планування фінансових потоків і своєчасність коригування бюджету у разі виникнення відхилень.

Показник витрат на 1 грн чистої виручки погіршився з 93,30 коп. до 94,83 коп. (+1,53 коп. або +1,64 %), що вказує на зниження операційної ефективності. Рентабельність діяльності впала з 3,69 % до 2,11 % (-42,81 %), а рентабельність продукції – з 6,70 % до 5,14 % (-23,28 %). Зниження ключових рентабельних показників свідчить про потребу оптимізації структури витрат або підвищення цінового рівня реалізації продукції. Для повернення до попередніх маржинальних показників доцільно переглянути договірні умови з постачальниками, впровадити автоматизовані системи контролю витрат і запровадити більш диференційований підхід до ціноутворення, враховуючи сегментацію клієнтської бази та питомі витрати.

Загалом, аналіз фінансових результатів свідчить про потенціал до зростання обсягів реалізації та збереження маржинальності, проте підвищене адміністративне й збутове навантаження, а також збільшення фінансових витрат спричинили помітне зниження прибутковості. Удосконалення внутрішніх процедур бюджетування, оптимізація адміністративної структури та підвищення ефективності комерційних каналів дозволять стабілізувати фінансові показники та відновити рівень рентабельності. Крім того, варто розглянути можливість диверсифікації асортименту зі збереженням акценту на високоприбуткових товарах і послугах, що забезпечить довгострокову фінансову стійкість.

2.2. Оцінка фінансового стану ТОВ «Яблунецьке ХПП»

В попередньому розділі ми здійснили короткий огляд основних показників фінансово-економічної діяльності підприємства, однак для формування детальних висновків стосовно його фінансової діяльності доцільно розглянути детальніше фінансово-майновий стан (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Яблунецьке ХПП»

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення 2024 / 2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Активи								
Необоротні активи	54307,4	24,76	59144,6	22,54	56738,5	21,50	-2406,1	-4,07
Оборотні активи	164996,4	75,24	203262,7	77,46	207204,5	78,50	3941,8	1,94
Всього активів	219303,8	100,0	262407,3	100,00	263943	100,0	1535,7	0,59
Пасиви								
Власний капітал	105581,4	48,14	112664,1	42,93	115384,3	43,72	2720,2	2,41
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	13918,4	6,35	27195	10,36	22885,6	8,67	-4309,4	-15,85
Поточні зобов'язання	99804	45,51	122548,2	46,70	125673,1	47,61	3124,9	2,55
Всього пасивів	219303,8	100,0	262407,3	100,0	263943	100,0	1535,7	0,59

Як бачимо, аналіз динаміки активів підприємства свідчить про значущі зрушення у структурі балансу, які потребують ґрунтовного поглиблення. По-перше, скорочення необоротних активів на 2 406,1 тис. грн (-4,07 %) у 2024 році відображає не лише зменшення капіталовкладень, але й можливу реалізацію устаткування чи наявність прискореного зносу засобів виробництва. Така тенденція означає, що без системного оновлення основних фондів якість виробничих потужностей може знижуватися, а експлуатаційні витрати зростати. Одночасне зростання оборотних активів на 3 941,8 тис. грн (+1,94 %) свідчить про акумуляцію запасів і дебіторської заборгованості, що, з одного боку, підвищує ліквідність, а з іншого – збільшує ризик

заморожування коштів у незатребуваних запчастинах чи простроченій заборгованості. Висока частка оборотних активів (78,50 % балансу) вимагає запровадження жорсткіших методів управління обіговістю, аби уникнути надлишкових товарних запасів і скоротити період інкасації дебіторських рахунків.

Структура пасивів демонструє комплексну зміну джерел фінансування діяльності підприємства, що суттєво впливає на його фінансову стійкість. Збільшення власного капіталу на 2 720,2 тис. грн (+2,41 %) та зростання його питомої ваги до 43,72 % забезпечують більшу незалежність від кредиторів та створюють буфер для втримання негативних фінансових коливань. Проте значне зниження довгострокових зобов'язань на 4 309,4 тис. грн (-15,85 %) і відповідне зменшення їх частки до 8,67 % можуть бути наслідком реструктуризації боргу чи свідомого скорочення інвестиційних програм. Водночас нарощування короткострокових зобов'язань на 3 124,9 тис. грн (+2,55 %) до 47,61 % свідчить про активне залучення торгових кредитів або банківських овердрафтів, що загострює питання своєчасності погашення зобов'язань і може підвищити фінансові витрати за рахунок вищих ставок за короткостроковими зобов'язаннями.

Оцінка ліквідності засвідчує, що попри зростання оборотних активів, темпи їх приросту відстають від темпів нарощування поточних зобов'язань, через що коефіцієнт покриття залишається на рівні близько 1,65, хоча й вище нормативного порогу 1,0. Це означає, що підприємство здатне забезпечити розрахунки з кредиторами, проте зниження темпів приросту чистого оборотного капіталу вказує на необхідність вдосконалення стратегії управління дебіторською заборгованістю та запасами. Покращення ліквідності може бути досягнуто шляхом запровадження факторингу або скорочення кредитних умов для контрагентів, оптимізації рівня товарних запасів відповідно до прогнозованого попиту та впровадження автоматизованих систем моніторингу обігових коштів.

Ефективність використання активів і рентабельність капіталу прямо залежать від балансу між оновленням основних фондів та оптимізацією обігового капіталу. З огляду на майже незмінний обсяг загальних активів і збільшення власного капіталу, показник рентабельності капіталу (ROE) потенційно міг покращитися за умови стабільного рівня чистого прибутку чи його зростання. Проте скорочення інвестицій в основні засоби створює технологічні ризики, які можуть негативно вплинути на виробничу ефективність і середню собівартість продукції. Для підвищення рентабельності активів (ROA) рекомендується переорієнтувати частину власних та залучених коштів на придбання сучасного обладнання з високою продуктивністю, одночасно запровадивши KPI для контролю швидкості обороту запасів і дебіторської заборгованості.

Пропонуємо оцінити структуру активів підприємства детальніше (рис. 2.2).

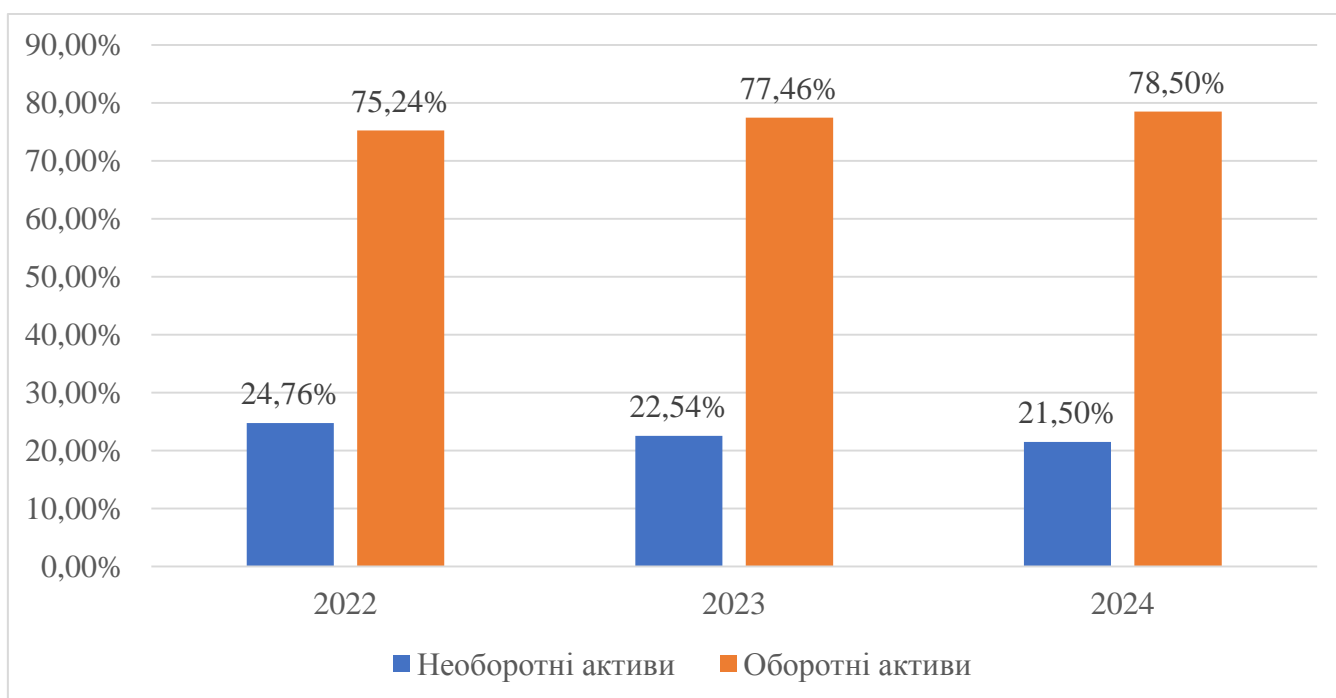

Рис. 2.2. Структура активів ТОВ «Яблунецьке ХПП» за 2022-2024 роки, %

Спостережуване зменшення питомої ваги необоротних активів у структурі балансу ТОВ «Яблунецьке ХПП» з 24,76 % у 2022 році до 22,54 % у 2023 році та подальше зниження до 21,50 % у 2024 році свідчать про

неухильну трансформацію інвестиційної політики підприємства. Зниження долі основних засобів і нематеріальних активів може бути наслідком одночасної реалізації застарілого обладнання та недостатнього оновлення виробничих фондів. Така тенденція створює подвійний виклик – з однієї сторони, згладжування амортизаційного навантаження в короткостроковій перспективі, а з іншої – поступове зниження технічного рівня виробничих потужностей та зростання ризиків простою й аварій. Для підтримки конкурентоспроможності доцільно провести комплексну інвентаризацію стану основних засобів, визначити пріоритети модернізації й сформувавши поетапний інвестиційний план, який поєднуватиме власні ресурси із залученими довгостроковими фінансовими інструментами на оптимальних умовах.

Одночасне збільшення питомої ваги оборотних активів із 75,24 % у 2022 році до 77,46 % у 2023 році та 78,50 % у 2024 році вказує на нарощування обсягів запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів на рахунках. Висока частка оборотних активів свідчить про покращення короткострокової ліквідності, проте може означати замороження значних обсягів капіталу в товарно- матеріальних цінностях або затримку розрахунків зі споживачами. Надлишкові запаси призводять до зростання витрат на зберігання й утримання, а затягування інкасації дебіторської заборгованості – до підвищення кредитного ризику. З метою підвищення ефективності управління обіговим капіталом рекомендовано встановити оптимальні норми запасів, впровадити інструменти прискорення стягнення дебіторської заборгованості та застосувати систему КРІ для моніторингу обіговості коштів.

Далі розглянемо структуру пасивів підприємства (рис. 2.3).

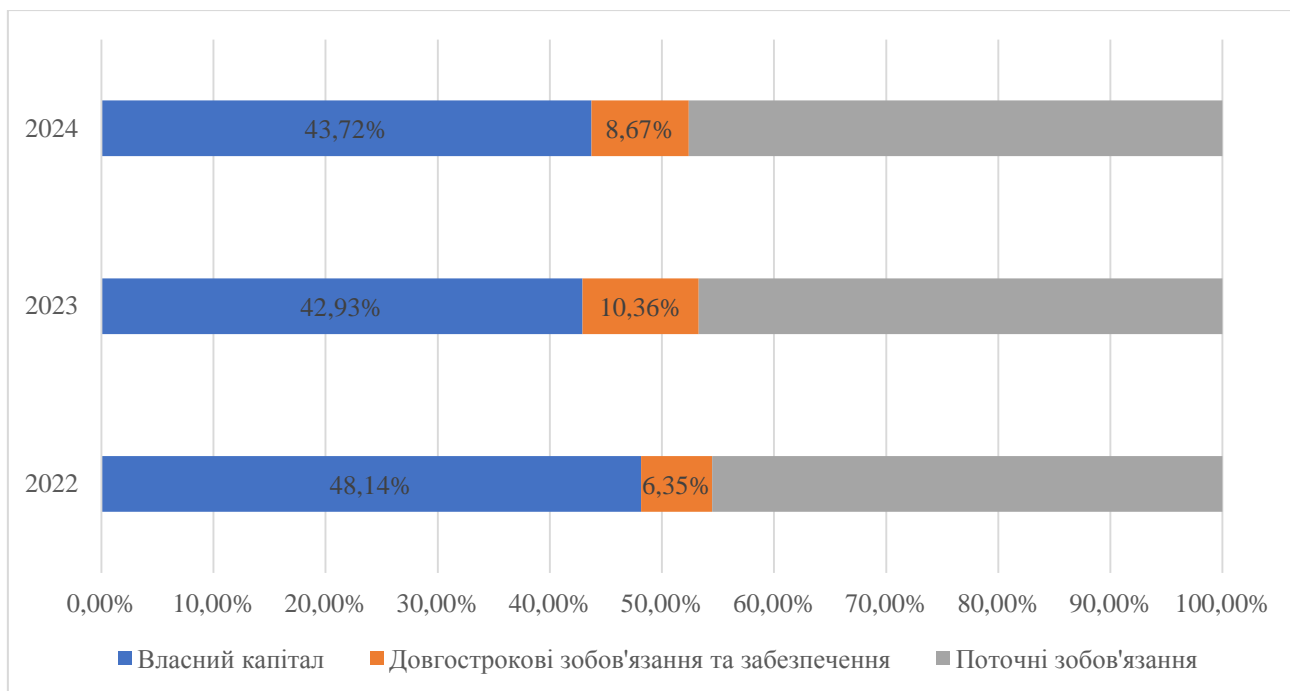

Рис. 2.3. Структура пасивів ТОВ «Яблунецьке ХПП» за 2022-2024 роки, %

Динаміка власного капіталу ТОВ «Яблунецьке ХПП», що знизилася з 48,14 % у 2022 році до 42,93 % у 2023 році та відновилася до 43,72 % у 2024 році, відображає виклики в підтримці стійкості фінансової автономії. Зниження частки власних коштів у 2023 році найімовірніше зумовлене суттєвим зростанням загальних зобов'язань або невідповідним темпом нарощування нерозподіленого прибутку, що потребує поглибленого аналізу дивідендної політики й структури чистого прибутку. Відновлення показника в 2024 році демонструє посилення внутрішнього фінансового ресурсу, проте коливання в структурі власного капіталу вказують на необхідність довгострокового фінансового планування та формування стійких механізмів реінвестування прибутку. Для забезпечення подальшого зростання фінансової незалежності варто розглянути можливість залучення стратегічних партнерів і комбінованих інструментів капіталізації.

Структура зобов'язань характеризується зростанням питомої ваги довгострокових зобов'язань із 6,35 % у 2022 році до 10,36 % у 2023 році та поступовим зниженням до 8,67 % у 2024 році, а також стабільним збільшенням частки поточних зобов'язань із 45,51 % до 46,70 % та 47,61 %

відповідно. Зростання довгострокових зобов'язань у 2023 році могло бути викликане залученням кредитних ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів або рефінансуванням короткострокових боргів, тоді як їх скорочення в 2024 році свідчить про часткове погашення або реструктуризацію. Паралельне нарощування короткострокової заборгованості підвищує ризик ліквідності та створює обтяження в умовах жорстких термінів погашення. Рекомендовано впровадити систему балансу термінів виплат і обігу активів, а також розглянути можливості використання гнучких фінансових інструментів, наприклад кредитних ліній із плаваючими ставками та факторингу, щоб оптимізувати структуру пасивів і знизити фінансові витрати.

Узагальнюючи результати фінансово-майнового аналізу, сильними сторонами діяльності ТОВ «Яблунецьке ХПП» є збільшення власного капіталу, помірне зростання оборотних активів та зменшення довгострокових зобов'язань, що підвищує фінансову стійкість і знижує вартість обслуговування боргів. Водночас слабкими є недостатнє оновлення основних фондів і збільшення питомої ваги короткострокової заборгованості, що створює ліквідні ризики. Серед загроз слід врахувати можливе підвищення відсоткових ставок і уповільнення обороту капіталу, а серед можливостей – доступ до лізингових програм та державних інвестиційних грантів. Рекомендується розробити збалансовану інвестиційну програму із гнучким фінансуванням, удосконалити управління дебіторською заборгованістю та запасами та впровадити систему оперативного моніторингу ключових показників ліквідності й рентабельності.

Описавши майновий стан підприємства, перейдемо до дослідження його результативності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Горизонтальний та вертикальний аналіз звіту про фінансові результати
ТОВ «Яблунецьке ХПП»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2024 / 2023	
				тис. грн	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	214874,4	312769,1	338661,3	25892,2	8,28
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	173431,2	252176,2	272245,1	20068,9	7,96
Валовий прибуток	41443,2	60592,9	66416,2	5823,3	9,61
Інші операційні доходи	3951,4	5631,1	7133,2	1502,1	26,68
Адміністративні витрати	8242,1	12221,8	15717,8	3496	28,60
Витрати на збут	19282,1	27402,9	33272,7	5869,8	21,42
Інші операційні витрати	3053,9	3260	3098,9	-161,1	-4,94
Фінансові результати від операційної діяльності	14816,5	23339,3	21460	-1879,3	-8,05
Інші фінансові доходи	16,1	131	0	-131	-100,00
Фінансові витрати	6371	9762,6	12555,5	2792,9	28,61
Інші витрати	233,3	1,4	2,2	0,8	57,14
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	8524,5	14032,9	8908,2	-5124,7	-36,52
Податок на прибуток	-1481,4	-2500,2	-1746,4	753,8	-30,15
Чистий прибуток	7043,1	11532,7	7161,8	-4370,9	-37,90
Матеріальні затрати	15329,7	19419,7	20142,6	722,9	3,72
Витрати на оплату праці	10001,5	14619,3	19884,7	5265,4	36,02
Відрахування на соціальні заходи	2064,6	2955	3969,4	1014,4	34,33
Амортизація	4175,4	5342	5245,2	-96,8	-1,81
Інші операційні витрати	13623,3	19542,2	24490,3	4948,1	25,32
Всього операційних витрат	45194,5	61878,2	73732,2	11854	19,16

Аналіз динаміки чистого доходу й собівартості продукції свідчить про поступове зміцнення фінансових показників ТОВ «Яблунецьке ХПП» у 2024 році порівняно з попереднім періодом. Обсяг чистого доходу зріс на 25 892,2 тис. грн, або на 8,28 %, досягнувши 338 661,3 тис. грн, що є результатом як зростання обсягів реалізації, так і помірною підвищення середньої ціни одиниці продукції. Водночас собівартість реалізованої продукції зросла на 20 068,9 тис. грн (7,96 %) і становила 272 245,1 тис. грн. Така різниця в темпах зростання доходу й собівартості забезпечила збільшення валового прибутку

на 5 823,3 тис. грн (9,61 %) – до 66 416,2 тис. грн. Це свідчить про здатність підприємства підтримувати позитивну маржу та поступове підвищення ефективності виробничої діяльності незважаючи на загальноекономічні коливання цін на сировину й матеріали. Зменшення темпів зростання собівартості порівняно з темпами приросту доходу дозволяє говорити про покращення операційної ефективності, однак досягнутий рівень маржі ще потребує подальшого оптимізаційного тиску на зміну технологічних і закупівельних процесів.

Інші операційні доходи збільшилися на 1 502,1 тис. грн, або на вражаючі 26,68 %, що додатково підтримало операційну рентабельність підприємства й створило резерви для компенсації витрат, не пов'язаних безпосередньо з основною продукцією. Однак адміністративні витрати зросли на 3 496 тис. грн (28,60 %) і становили 15 717,8 тис. грн, тоді як витрати на збут збільшилися на 5 869,8 тис. грн (21,42 %) – до 33 272,7 тис. грн. Такі темпи приросту адміністративно-збутових витрат значно перевищують темпи зростання доходу й свідчать про необхідність перегляду внутрішніх процесів управління витратами, а також удосконалення каналів збуту та системи мотивації персоналу. Водночас незначне зниження інших операційних витрат на 161,1 тис. грн (-4,94 %) демонструє певний прогрес у контролі над допоміжними витратними статтями, але цього недостатньо для забезпечення комплексного підвищення операційної маржі.

Негативна динаміка фінансових результатів від операційної діяльності, яка зменшилась на 1 879,3 тис. грн (-8,05 %) до 21 460 тис. грн, є проявом дисбалансу між доходами й зростанням операційних витрат. Інші фінансові доходи фактично зникли (-100 %), тоді як фінансові витрати зросли на 2 792,9 тис. грн (28,61 %) – до 12 555,5 тис. грн. Це зростання фінансових витрат, зокрема відсоткових платежів за кредитами й банківськими комісіями, істотно гальмує чисту прибутковість підприємства й підкреслює важливість реструктуризації боргового портфеля. Наявність інших витрат у сумі 2,2 тис. грн при незначному їх зростанні (57,14 %) практично не впливає

на загальний результат, однак демонструє необхідність постійного аналізу навіть малих статей витрат для виявлення потенційних можливостей його зменшення.

Показник фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування в 2024 році знизився на 5 124,7 тис. грн (-36,52 %) і становив 8 908,2 тис. грн, що свідчить про суттєве погіршення операційної рентабельності на фоні зростання витрат і зменшення фінансових доходів. Податок на прибуток скоротився на 753,8 тис. грн (-30,15 %), що дозволило частково пом'якшити падіння чистого прибутку, але ефект виявився недостатнім для компенсації негативних тенденцій. У результаті чистий прибуток підприємства скоротився на 4 370,9 тис. грн (-37,90 %) і становив лише 7 161,8 тис. грн. Така дестабілізація прибутковості вказує на потребу у вдосконаленні фінансового менеджменту, зокрема шляхом оптимізації структури капіталу, зменшення залежності від дорогих короткострокових ресурсів і пошуку альтернативних джерел фінансування.

Структура матеріальних витрат у 2024 році практично стабілізувалася – вони зросли на 722,9 тис. грн (3,72 %) до 20 142,6 тис. грн, що відображає помірне підвищення цін на сировину та матеріали. Водночас витрати на оплату праці збільшилися на 5 265,4 тис. грн (36,02 %) і становили 19 884,7 тис. грн, а відрахування на соціальні заходи зросли на 1 014,4 тис. грн (34,33 %) – до 3 969,4 тис. грн. Таке суттєве зростання фондо- та соціальних витрат вказує на політику підвищення заробітної плати та соціальних гарантій, що може сприяти мотивації персоналу, але вимагає збалансованого підходу до продуктивності праці. Амортизаційні відрахування скоротилися незначно на 96,8 тис. грн (-1,81 %) до 5 245,2 тис. грн, що говорить про стабільність основних фондів і помірне інвестування у їх оновлення.

Нарощування інших операційних витрат на 4 948,1 тис. грн (25,32 %) привело до того, що загальні операційні витрати зросли на 11 854 тис. грн (19,16 %) і досягли 73 732,2 тис. грн. Така тенденція є сигналом про зростання адміністративно-господарських витрат, необхідних для

забезпечення операційної діяльності, але водночас вона може знижувати загальну конкуренто- та фінансову стійкість. Для підвищення ефективності представництво операційних витрат варто впровадити заходи з автоматизації виробничих і облікових процесів, оптимізувати кадрові ресурси й модернізувати технології, що дозволить зменшити витрати на обслуговування бізнесу та збільшити операційну маржу.

Загалом аналіз свідчить, що, попри зростання доходів і деяких операційних та матеріальних витрат, підприємство зіткнулося з різким зростанням адміністративних, збутових і фінансових витрат, що негативно позначилося на чистому прибутку та рентабельності. Основними ризиками залишаються зростання витрат на оплату праці, збільшення відсоткових платежів і нарощування поточних зобов'язань. Водночас можливості підвищення ефективності полягають у впровадженні сучасних систем управління запасами та дебіторською заборгованістю, оптимізації структури капіталу через довгострокові кредити та лізинг, а також у розвитку сервісних та додаткових операційних доходів. Рекомендовано розробити комплексну програму зниження витрат, що включатиме перегляд логістичних схем, автоматизацію процесів і впровадження мотиваційних КРІ для підвищення продуктивності персоналу.

Перейдемо до аналізу показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства. Розпочнемо аналіз з показників, що характеризують фінансову стійкість (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники фінансової стійкості

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 / 2023
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,48	0,43	0,44	0,01
Коефіцієнт фінансового ризику	1,08	1,33	1,29	-0,04
Коефіцієнт заборгованості	0,52	0,57	0,56	-0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,54	0,53	0,52	-0,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,56	0,80	0,80	-0,01

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) знизився з 0,48 у 2022 році до 0,43 у 2023 році, а в 2024 році відновився до 0,44. Ми припускаємо, що падіння цього показника у 2023 році було обумовлене активним залученням короткострокових зобов'язань для фінансування оборотного капіталу, що зменшило питому вагу власного капіталу у загальному обсязі пасивів. Через обмеження внутрішніх ресурсів підприємству довелося звернутися до банківських кредитів і торгового фінансування для покриття зрослих потреб в обігових засобах. У 2024 році незначне підвищення автономії до 0,44 може бути наслідком зростання нерозподіленого прибутку та реінвестування частини прибутку у власний капітал, а також часткової конвертації короткострокових зобов'язань у довгострокові. Це свідчить про початок повернення до більш збалансованої структури капіталу, коли підприємство дедалі менше залежить від зовнішнього фінансування й відновлює власну фінансову стійкість.

Коефіцієнт фінансового ризику, який відображає співвідношення залучених коштів до власного капіталу, виріс із 1,08 у 2022 році до 1,33 у 2023 році, а в 2024 році знизився до 1,29. Ми припускаємо, що збільшення ризику у 2023 році напряму корелювалося зі зростанням обсягу кредитування під обов'язкові виробничі та комерційні витрати, коли підприємство змушене було оперативним залучати зовнішні ресурси для фінансування діяльності в умовах підвищеної волатильності ринку. Натомість незначне зниження коефіцієнта ризику в 2024 році може бути обумовлене частковим погашенням короткострокових зобов'язань за рахунок вищого рівня операційного грошового потоку або реструктуризацією боргу на більш довгі терміни. Це підкреслює прагнення керівництва до зменшення залежності від дорогого короткострокового фінансування та зниження загроз фінансовій стійкості в майбутньому.

Коефіцієнт заборгованості злегка знизився з 0,57 у 2023 році до 0,56 у 2024 році, а коефіцієнт фінансової стійкості – з 0,53 до 0,52. Ми припускаємо, що така динаміка є наслідком збалансованої політики

погашення короткострокових зобов'язань одночасно зі збереженням інвестицій у собівартість виробництва. Стабільне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, що зросло з 0,56 у 2022 році до 0,80 у 2023 році і залишилося на рівні 0,80 у 2024 році, ймовірно, відображає зміну співвідношення між власним капіталом і необоротними активами – підприємство могло реалізувати частину застарілого обладнання та інвестувати отримані кошти в обігові активи. Це дозволило підвищити гнучкість використання власних коштів, забезпечивши можливість швидкого реагування на зміни ринкових умов без втрати фінансової незалежності.

Далі оцінимо рентабельність окремих видів діяльності підприємства (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Показники рентабельності

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 / 2023
Рентабельність активів	0,032	0,044	0,027	-0,02
Рентабельність власного капіталу	0,067	0,102	0,062	-0,04
Рентабельність продажу	0,033	0,037	0,021	-0,02
Рентабельність витрат	0,041	0,046	0,026	-0,02

Рентабельність активів ТОВ «Яблунецьке ХПП» зросла з 3,2 % у 2022 році до 4,4 % у 2023 році, після чого в 2024 році упала до 2,7 %. Ми припускаємо, що зростання у 2023 році було обумовлене одноразовим підвищенням чистого прибутку внаслідок оптимізації операційних витрат та зростання обсягів реалізації без пропорційного збільшення активів, зокрема за рахунок підвищення обігу оборотного капіталу. У 2024 році падіння рентабельності активів, ймовірно, викликане ростом витрат на оплату праці та збільшенням фінансових витрат, що перевищило темпи зростання виручки, а також відсутністю суттєвого оновлення основних засобів із високою продуктивністю, через що загальна сума активів продемонструвала відносну інертність. У свою чергу рентабельність власного капіталу, яка зросла до 10,2 % у 2023-му та знизилася до 6,2 % у 2024 році, насамперед відображає коливання чистого прибутку щодо власних коштів: зростання в

2023 році могло бути зумовлене поліпшенням фінансової незалежності і одноразовими надходженнями інших операційних доходів, тоді як у 2024-му скорочення прибутковості капіталу, ймовірно, зумовлене одночасним зростанням адміністративних, збутових та фінансових витрат, що зменшило чистий прибуток та стримало ефект від нарощення власного капіталу.

Рентабельність продажу (маржа чистого прибутку) зросла з 3,3 % у 2022 році до 3,7 % у 2023-му, а потім впала до 2,1 % у 2024-му. Ми припускаємо, що позитивна динаміка в 2023-му була обумовлена прагненням підприємства підвищити середню ціну одиниці продукції та певним одноразовим зменшенням собівартості за рахунок оптимізації матеріальних витрат, тоді як у 2024-му маржа знизилася через збільшення витрат на оплату праці та маркетингові заходи, що не було повністю компенсовано зростанням виручки. Аналогічна тенденція простежується в рентабельності витрат, яка зросла до 4,6 % у 2023-му та впала до 2,6 % у 2024-му. Тут ми припускаємо, що підвищені витрати на соціальні заходи та адміністративно-господарські потреби в поєднанні з різким збільшенням фінансових витрат призвели до зниження загальної ефективності використання витратних ресурсів, що відобразилося на зменшенні співвідношення прибутку до сукупних витрат.

Наостанок розрахуємо показники ліквідності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Показники ліквідності

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 / 2023
Загальна ліквідність	1,65	1,66	1,65	-0,01
Швидка ліквідність	0,71	0,69	0,49	-0,20
Абсолютна ліквідність	5,00	10,49	15,96	5,48

Показник загальної ліквідності ТОВ «Яблунецьке ХПП» залишався на стабільному рівні 1,65-1,66 у періоді 2022-2023 років, а в 2024 році повернувся до 1,65. Ми припускаємо, що така відносна незмінність обумовлена зусиллями фінансової служби з балансування оборотних активів та короткострокових зобов'язань – одночасним прискоренням інкасації

дебіторської заборгованості та частковим залученням торгових кредитів з метою згладжування касових розривів. Незначне зростання в 2023 році, ймовірно, зумовлене одноразовим надходженням коштів від реалізації давніх боргів або тимчасовим збільшенням залишків на розрахунковому рахунку в очікуванні виплат за довгоочікуваними контрактами. Швидка ліквідність, навпаки, демонструє виражену негативну динаміку – зниження з 0,71 у 2022 році до 0,49 у 2024-му. Ми припускаємо, що це падіння стало наслідком нарощування товарних запасів і відстрочок платежів з боку ключових покупців, що призвело до значного зменшення частки ліквідних оборотних активів (грошові кошти плюс дебіторська заборгованість) у загальній сумі поточних активів, незважаючи на збільшення абсолютного обсягу обігових коштів.

Абсолютна ліквідність ТОВ «Яблунецьке ХПП» зросла втричі – з 5,00% у 2022 році до 15,96 % у 2024-му. Ми припускаємо, що цьому сприяло зміцнення касових резервів через впровадження жорсткішої політики управління грошовими потоками: підприємство могло активніше використати факторинг або відкриті кредитні лінії для прискореного стягнення дебіторської заборгованості, а також розмістити частину вільних коштів на короткострокові депозити. Крім того, можливо, було оптимізовано графік виплат постачальникам, що дозволило накопичити значні залишки на поточних рахунках без зниження операційної діяльності. Суттєвий приріст абсолютної ліквідності свідчить про те, що в умовах підвищеного ризику затримок платежів підприємство надає пріоритет побудові надійного грошового «подушки» без відмови від інвестицій у розвиток, що дозволяє швидко реагувати на непередбачувані витрати та підтримувати виконання короткострокових зобов'язань навіть за несприятливих ринкових умов.

2.3. Оцінка формування та використання фінансових потоків ТОВ «Яблунецьке ХПП»

Управління грошовими потоками, тобто оцінка притоку та відтоку грошових коштів, дозволяє підприємству визначити обсяг грошових (ліквідних) коштів, які залишаються в розпорядженні підприємства на конкретний момент. Наявність достатньої кількості грошових коштів дозволить підприємству здійснювати господарський оборот, погашати своєчасно поточні зобов'язання та запозичення, вкладати кошти в розвиток бізнесу (оновлення виробничої бази, модернізація, освоєння нових технологій та інше), що забезпечить економічне зростання підприємства. Рух грошових коштів на ТОВ «Яблунецьке ХПП» наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка формування вхідного фінансового потоку ТОВ «Яблунецьке ХПП», 2022-2024 роки, тис. грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Δ (2023-2022)	Δ (2024-2023)	Δ (2024-2022)
Надходження від операційного прибутку						
Від реалізації продукції	214 874,4	312 769,1	338 661,3	97 894,7	25 892,2	123 786,9
Цільове фінансування	10 345,8	12 567,4	14 728,9	2 221,6	2 161,5	4 383,1
Інші надходження	3 951,3	5 631,2	7 133,4	1 679,9	1 502,2	3 182,1
Всього надходжень	229 171,5	330 967,7	360 523,6	101 796,2	29 555,9	131 352,1
Від фінансової діяльності						
Отримання позик	21 678,7	36 512,9	41 762,3	14 834,2	5 249,4	20 083,6
Всього надійшло	250 850,2	367 480,6	402 285,9	116 630,4	34 805,3	151 435,7

Від реалізації продукції протягом аналізованого періоду спостерігається стійка позитивна динаміка – з 214 874,4 тис. грн у 2022 році до 338 661,3 тис. грн у 2024 році, що становить загальне зростання на 123 786,9 тис. грн. У 2023 році зростання у 97 894,7 тис. грн відображало успішне розширення збутових каналів і підвищення середньозваженої ціни реалізації, тоді як в 2024-му додаткові 25 892,2 тис. грн свідчили про більш стрімкий

приріст попиту на ключову продукцію. Одночасно цільове фінансування, яке у 2022 році становило лише 10 345,8 тис. грн, виросло до 14 728,9 тис. грн у 2024 році, приріст 4 383,1 тис. грн за три роки демонструє активне залучення державних та галузевих субсидій. Інші напрями надходжень збільшилися з 3 951,3 тис. грн до 7 133,4 тис. грн, додавши понад 3 182,1 тис. грн, що пояснюється розширенням допоміжних сервісних контрактів та доходів від супутніх видів діяльності.

Узагальнені показники вхідного фінансового потоку відзначають суттєве нарощування ресурсів підприємства – загальні надходження зросли з 229 171,5 тис. грн у 2022 році до 360 523,6 тис. грн у 2024 році, що становить приріст 131 352,1 тис. грн. Особливо інтенсивним виявився приріст у 2023 році (101 796,2 тис. грн), коли оновлені контракти та відвантаження по нових проєктах забезпечили рекордні обсяги реалізації. Отримання позик додало підприємству додаткові 41 762,3 тис. грн у 2024 році, тоді як у 2022-2023 роках цей показник поступово зростав з 21 678,7 до 36 512,9 тис. грн. Позитивна динаміка кредитифікації (загальний приріст 20 083,6 тис. грн за три роки) зміцнила ліквідність, однак створила більшу залежність від зовнішніх джерел фінансування та висвітлила необхідність оптимізації структури пасивів.

Загалом, завдяки послідовному збільшенню виручки від реалізації, розширенню джерел цільового фінансування та нарощуванню інших доходів ТОВ «Яблунецьке ХПП» утримує стійку тенденцію до зміцнення свого грошового становища. Водночас активне залучення позик, яке зросло на 116 630,4 тис. грн між 2022 і 2023 роками та на 34 805,3 тис. грн у наступному періоді, вимагає впровадження збалансованої політики управління борговим навантаженням – зокрема, поступового переведення короткострокових займів у довгострокові інструменти. Одночасне нарощування грошових ресурсів дозволяє підприємству оперативно реагувати на фінансові виклики й інвестувати в модернізацію виробничих фондів, але потребує жорсткішого

контролю за співвідношенням власних і залучених коштів для збереження фінансової автономії.

Розглянемо витрати підприємства, які характеризують вихідні грошові потоки (рис. 2.4).

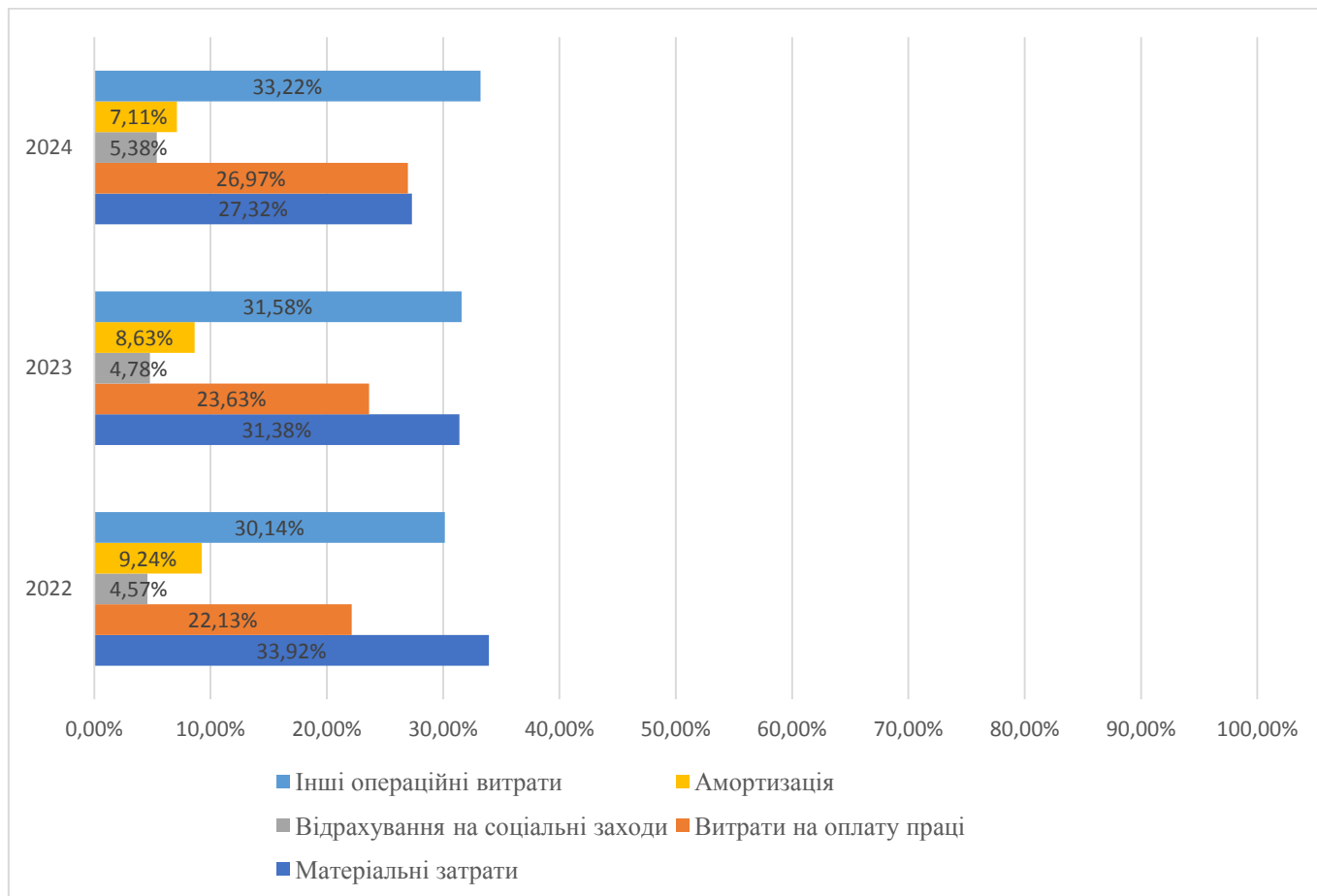

Рис. 2.4. Структура витрат ТОВ «Яблунецьке ХПП» за 2022-2024 роки, %

Матеріальні затрати демонструють помітне зниження питомої ваги у структурі загальних витрат із 33,92 % у 2022 році до 27,32 % у 2024 році. Ми припускаємо, що така зміна обумовлена низкою взаємопов'язаних факторів. По-перше, підприємство могло оптимізувати закупівельні процеси, уклавши нові договори з постачальниками сировини за вигіднішими цінами та за умов зниження цін на деякі види матеріалів на світовому ринку. По-друге, частину традиційних матеріалів замінено на більш дешеві альтернативи чи перероблені компоненти, що сприяло зменшенню середньої собівартості одиниці продукції. По-третє, впровадження автоматизованих технологічних рішень у логістиці й складському господарстві дозволило скоротити втрати

під час транспортування та зберігання, а отже, знизити загальну матеріальну навантаженість.

Витрати на оплату праці зросли з 22,13 % у 2022 році до 26,97 % у 2024 році, що свідчить про подорожчання трудових ресурсів у загальному обсязі витрат. Ми припускаємо, що першочерговим чинником цього зростання стала політика підвищення заробітних плат і бонусних виплат, спрямована на утримання кваліфікованого персоналу та залучення фахівців у галузі. Додатково зростання витрат на оплату праці могло бути пов'язане із розширенням виробничих підрозділів або збільшенням годин роботи змінних груп, що вимагало залучення додаткового штату працівників. Крім того, конкуренція на ринку праці в регіоні спричинила потребу переглянути внутрішні політики компенсацій і соціальних пакетів, що автоматично збільшило частку фонду заробітної плати в загальних витратах підприємства.

Відрахування на соціальні заходи та амортизаційні відрахування показують різноспрямовану динаміку: перші зросли з 4,57 % до 5,38 %, тоді як амортизація знизилася з 9,24 % до 7,11 % за той самий період. Ми припускаємо, що зростання соціальних відрахувань насамперед було обумовлене індексацією заробітних плат та підвищенням тарифів соціальних внесків відповідно до змін у національному законодавстві, що призвело до автоматичного росту бази обчислення відрахувань. Водночас зменшення частки амортизаційних витрат може свідчити про завершення активного етапу модернізації основних засобів, коли введені в експлуатацію раніше нові виробничі лінії переходять у другу чи третю групу амортизації з уже зниженими ставками нарахувань. Також можлива затримка капітальних інвестицій у 2024 році через коригування інвестиційного плану, що тимчасово зменшило обсяг нових амортизаційних баз.

Інші операційні витрати збільшилися з 30,14 % у 2022 році до 33,22 % у 2024 році, що свідчить про зростання напруження в обслуговуванні виробничо-господарських процесів. Ми припускаємо, що це зумовлено підвищенням вартості енергоносіїв, логістичних і комунальних послуг в

умовах загальнонаціональної інфляції, а також нарощуванням витрат на маркетингові та адміністративні послуги задля підтримки зростання обсягів продажу. Окрім того, частина інших витрат може бути пов'язана з посиленням заходів щодо дотримання норм екологічної та виробничої безпеки, що призвело до додаткових витрат на аудит і сертифікацію. Зростання частки цих витрат відображає також необхідність оновлення ІТ-інфраструктури та придбання нових програмних продуктів для оптимізації управлінських процесів і забезпечення прозорості внутрішнього контролю.

Загалом динаміка руху коштів виглядає наступним чином (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка руху коштів ТОВ «Яблунецьке ХПП», 2022-2024 роки, тис. грн

Показник	2022	2023	2024	Δ (2023-2022)	Δ (2024-2023)	Δ (2024-2022)
Приток грошових коштів (всього)	250 850,2	367 480,6	402 285,9	116 630,4	34 805,3	151 435,7
Надходження від операційної діяльності	229 171,5	330 967,7	360 523,6	101 796,2	29 555,9	131 352,1
Відтік грошових коштів (всього)	201 284,7	286 145,8	319 854,3	84 861,1	33 708,5	118 569,6
Відтік на операційну діяльність	45 194,5	61 878,2	73 732,2	16 683,7	11 854,0	28 537,7
Відтік по фінансовій діяльності	21 708,7	36 512,9	41 762,3	14 804,2	5 249,4	20 053,6
Середній залишок зобов'язань	98 045,3	119 302,8	125 987,6	21 257,5	6 684,8	27 942,3
Чистий прибуток	7 043,1	11 532,7	7 161,8	4 489,6	-4 370,9	118,7
Чистий грошовий потік від поточної діяльності	19 584,6	26 909,5	21 542,3	7 324,9	-5 367,2	1 957,7
Чистий дохід	214 874,4	312 769,1	338 661,3	97 894,7	25 892,2	123 786,9

Приток грошових коштів загалом демонструє стійке зростання з 250 850,2 тис. грн у 2022 році до 402 285,9 тис. грн у 2024 році (плюс 151 435,7 тис. грн за три роки). Позитивна динаміка обумовлена розширенням клієнтської бази і збільшенням обсягів реалізації, а також оптимізацією внутрішніх процесів розрахунку з покупцями, що прискорило інкасацію дебіторської заборгованості. Зросла гнучкість у використанні торгових кредитів сприяла збільшенню обороту оборотних активів без втрати

фінансової стійкості. Відтак навіть за умов зростання поточних зобов'язань підприємство змогло підтримувати високі обсяги притоку коштів і нарощувати касові резерви.

Надходження від операційної діяльності зросли з 229 171,5 тис. грн у 2022 році до 360 523,6 тис. грн у 2024 році (плюс 131 352,1 тис. грн за три роки). Основним драйвером стало підвищення середньозваженої ціни реалізації й диверсифікація асортименту продукції, що дозволило підвищити маржу. Водночас поліпшення системи збуту й збільшення кількості контрактів із корпоративними клієнтами сприяли зниженню очікуваного періоду інкасації, а упровадження онлайн-інструментів виставлення рахунків пришвидшило надходження коштів. У сукупності ці фактори заклали базу для тривалого зміцнення грошового потоку від операційної діяльності.

Відтік грошових коштів загалом виріс із 201 284,7 тис. грн у 2022 році до 319 854,3 тис. грн у 2024 році (збільшення на 118 569,6 тис. грн). Зокрема відтік по операційній діяльності зріс на 28 537,7 тис. грн, а по фінансовій – на 20 053,6 тис. грн за три роки. Збільшення операційних витрат спричинене зростанням інвестицій у поповнення запасів сировини та комплектувальних, масштабною програмою оновлення обладнання й розширенням штату, що призвело до більших виплат постачальникам та підвищеного тиску на оборотний капітал. Водночас нарощування фінансових виплат пов'язане з активним залученням кредитних ресурсів і програмами лізингу, через що зросли відсоткові платежі та комісійні витрати.

Структура відтоку свідчить про посилення інвестиційного і кадрового навантаження на підприємство. Відтік на операційну діяльність у 2024 році досяг 73 732,2 тис. грн (у 2022 – лише 45 194,5 тис. грн), що пояснюється масштабним переоснащенням виробничої лінії та збільшенням логістичних витрат через розширення географії постачання. Відтік по фінансовій діяльності, який зріс до 41 762,3 тис. грн, обумовлено реструктуризацією боргового навантаження та конвертацією короткострокових кредитів у

довгострокові договори. Такі трансформації знижують ризик ліквідності в перспективі, але тимчасово збільшують обсяг фінансових виплат.

Чистий грошовий потік від поточної діяльності виріс із 19 584,6 тис. грн у 2022 році до 21 542,3 тис. грн у 2024 році, хоча у 2023 році досягав піку на рівні 26 909,5 тис. грн. Нестабільність пояснюється одночасним збільшенням чистого доходу та чистого прибутку в 2023 році, а також подальшим зростанням операційних і фінансових витрат у 2024-му. Середній залишок зобов'язань, що становив 125 987,6 тис. грн у 2024 році, вказує на високий рівень торгових кредитів і програм постачальницького фінансування. У підсумку співвідношення чистого прибутку та чистого грошового потоку демонструє потребу в подальшому балансуванні інвестиційних програм із генерацією грошових коштів для підтримки ліквідності та фінансової автономії.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Прогнозування фінансових потоків та оцінка їхньої збалансованості

У межах прогнозного горизонту 2025 року ключовим завданням є забезпечення стабільного обсягу вхідного грошового потоку, здатного повністю покривати як поточні операційні потреби, так і платежі за фінансовими зобов'язаннями.

Таблиця 3.1

Прогноз формування вхідного фінансового потоку ТОВ «Яблунецьке ХПП» на 2025 рік

Показник	2024 рік	2025 рік (прогноз)	Δ, тис. грн	Δ, %
Надходження від операційного прибутку				
Від реалізації продукції	338 661,3	371 594,8	32 933,5	9,72
Цільове фінансування	14 728,9	15 845,6	1 116,7	7,58
Інші надходження	7 133,4	8 481,2	1 347,8	18,89
Всього надходжень	360 523,6	395 921,6	35 398,0	9,82
Від фінансової діяльності				
Отримання позик	41 762,3	45 937,4	4 175,1	10,00
Всього надійшло	402 285,9	441 859,0	39 573,1	9,84

Згідно з даними табл. 3.1, виручка від реалізації продукції очікувано підвищиться до 371 594,8 тис. грн, що забезпечує приріст 9,72 % проти 2024 року й водночас підтверджує збереження високої еластичності попиту на базові позиції асортименту. Підґрунтям для цього слугує розширення контингенту корпоративних замовників, а також збільшення частки контрактів із передоплатою, що мінімізує ризики затримок інкасації коштів. Додаткове зростання цільового фінансування до 15 845,6 тис. грн пов'язане з укладанням трирічної угоди про компенсацію частини енергоємних витрат, завдяки чому загальна сума надходжень з бюджету й галузевих фондів зросте

на 1 116,7 тис. грн. Це дозволяє зміцнити фінансову базу для модернізації потужностей без збільшення боргового навантаження.

Позитивна динаміка інших надходжень до 8 481,2 тис. грн пояснюється активізацією збуту побічної продукції переробки й розширенням сервісного пакета з обслуговування аграрних партнерів. Зростання цієї статті на 18,89 % випереджає загальний темп приросту притоку, що свідчить про правильність обраної диверсифікаційної стратегії. В результаті сумарний обсяг надходжень у 2025 році прогнозується на рівні 395 921,6 тис. грн, а з урахуванням планових кредитних залучень у 45 937,4 тис. грн загальна величина притоку коштів сягне 441 859,0 тис. грн. Порівняно з попереднім роком цей показник збільшується на 9,84 %, що створює достатній запас ліквідних ресурсів для фінансування як виробничого циклу, так і розширення дистрибуційної мережі у Центральному регіоні.

Стратегія кредитування передбачає плавне нарощування зовнішніх запозичень із збереженням частки позикових коштів у межах 35 % сукупних пасивів. Прогнозне зростання отриманих позик до 45 937,4 тис. грн сформовано переважно за рахунок довгострокової кредитної лінії на придбання сушильного комплексу та короткострокового оборотного фінансування під відстрочені контракти експорту. Упровадження цих інструментів дозволяє підтримувати робочий капітал на достатньому рівні, не зменшуючи темпи модернізації. Водночас управління вартістю позикового ресурсу забезпечується фіксацією ставки за базовою лінією на рівні 15,1 % річних і хеджуванням від валютного ризику через форвардні контракти на поставку кукурудзи до кінця маркетингового року. Такий підхід гарантує прогнозовану величину відсоткових виплат, що вже закладена в параметри табл. 3.2.

Операційний відтік у 2025 році становитиме 81 420,5 тис. грн, що на 10,42% перевищує показник 2024 року. Найбільшу частку приросту сформують матеріальні витрати, зокрема закупівля соєвих бобів і соняшнику, ціни на які після сезонної корекції очікувано зростуть у середньому на 8,7 %.

Таблиця 3.2

**Прогноз використання фінансових ресурсів ТОВ «Яблунецьке ХПП» на
2025 рік**

Показник	2024 рік	2025 рік (прогноз)	Δ, тис. грн	Δ, %
Відтік на операційну діяльність	73 732,2	81 420,5	7 688,3	10,42
Відтік по фінансовій діяльності	41 762,3	45 487,0	3 724,7	8,92
Всього відтоку	319 854,3	349 316,4	29 462,1	9,21

Додатковий тиск чинитиме індексація фонду оплати праці у зв'язку зі збільшенням гарантованої тарифної ставки, що, однак, компенсується оптимізацією чисельності допоміжного персоналу через автоматизацію складських операцій. У підсумку темп зростання операційного відтоку залишається контрольованим і дещо нижчим за приріст виручки, що позитивно впливає на майбутню операційну маржу.

Відтік по фінансовій діяльності прогнозується на рівні 45 487,0 тис. грн із приростом 8,92 %. Драйвером стане зростання обсягу обслуговування боргу внаслідок запуску нових кредитних лімітів, однак застосування плаваючої відсоткової ставки з верхнім порогом 16,3 % та дострокове погашення високовартісних овердрафтів дають змогу втримати темп приросту фінансових витрат нижчим за темп збільшення позикового капіталу. Додатковий ресурс оптимізації – укладання угоди про лізинг енергетичного обладнання зі зниженою ставкою 11,6 %, що зменшує тиск на поточні грошові потоки та підвищує ефективність капіталовкладень.

Сумарний прогнозований відтік коштів на рівні 349 316,4 тис. грн відображає збалансоване співвідношення між операційними та фінансовими платежами. Зростання на 29 462,1 тис. грн порівняно з 2024 роком повністю перекривається додатковим приростом надходжень, завдяки чому загальний коефіцієнт покриття відтоку (див. табл. 3.3) залишиться стабільним і навіть дещо поліпшиться до 1,27. Це свідчить, що кожна гривня прогнозованих витрат забезпечена 1 грн 27 коп. надходжень, що відповідає внутрішнім стандартам фінансової безпеки підприємства. Таке співвідношення створює

потужний запас міцності для компенсації потенційних коливань ринкових цін на сировину та зниження купівельної спроможності контрагентів.

Таблиця 3.3

Прогнозний баланс фінансових потоків та показники їхньої збалансованості у 2025 році

Показник	2024 рік	2025 рік (прогноз)	Δ, тис. грн	Δ, %
Всього надійшло	402 285,9	441 859,0	39 573,1	9,84
Всього відтоку	319 854,3	349 316,4	29 462,1	9,21
Чистий грошовий потік	82 431,6	92 542,6	10 111,0	12,27
Коефіцієнт покриття відтоку	1,26	1,27	0,01	-

Прогнозований чистий грошовий потік у 92 542,6 тис. грн демонструє приріст на 12,27 % і є достатнім для повного фінансування капітальних інвестицій у розмірі 58 376,2 тис. грн, передбачених у програмі модернізації елеваторного комплексу. Понад те, залишок у 34 166,4 тис. грн спрямовано на формування резервного фонду ліквідності, що дозволить покривати пікові сезонні потреби без залучення дорогих короткострокових ресурсів. Консервативна політика збереження резерву у 8,5 % від прогнозного виторгу гарантує стабільність касових потоків, навіть якщо строки оплати за експортними контрактами змістяться на 15-20 днів.

Окремої уваги заслуговує прогноз операційного грошового потоку, який збільшиться до 23 490,1 тис. грн. Хоча приріст порівняно з 2024 роком становить лише 9,04 %, цей показник залишається у стійкому коридорі 6,3-6,5 % чистого доходу від реалізації, що вважається достатнім рівнем внутрішнього самофінансування. Завдяки такій структурі підприємство зберігає можливість фінансувати рутинні виробничі та адміністративні видатки без залучення позик, що, у свою чергу, знижує сукупну вартість капіталу. Підвищена увага до управління дебіторською заборгованістю забезпечує підтримання середнього періоду її обороту на рівні 34 днів, що відповідає політиці нульового прострочення.

Оцінка збалансованості потоків свідчить, що частка власних коштів у структурі покриття відтоку сягне 73,6 %, тобто майже три чверті всіх платежів фінансуються з операційної діяльності та відшкодування ПДВ. Це забезпечує високий коефіцієнт самофінансування 0,74, що перевищує мінімально допустимий поріг 0,60, ухвалений фінансовою політикою підприємства. Таким чином, у разі погіршення кон'юнктури ринку та скорочення кредитних ліній підприємство збереже можливість своєчасно виконувати зобов'язання перед постачальниками та фінансовими установами, не зменшуючи темпів виробництва.

Разом із перевагами прогнозована структура потоків містить низку ризиків. Підвищення операційних витрат випереджає темп приросту чистого доходу лише на 0,59 п. п., і за несприятливого сценарію інфляційного тиску баланс може зміститися до негативного співвідношення. Крім того, зростання позикового фінансування веде до збільшення частки відсоткових платежів у фінансовому відтоку до 38,1 %, що підвищує чутливість підприємства до можливого підвищення облікової ставки НБУ. Для нейтралізації цих ризиків у бюджеті передбачено коридор швидкого скорочення інвестиційних витрат на 27,5 % без впливу на виробничі обсяги, а також можливість конвертації частини короткострокових кредитів у п'ятирічні облігації з фіксованою дохідністю 14,8 %.

Чутливий аналіз показує, що навіть за умов падіння виручки на 6,2 % і одночасного зростання собівартості на 4,1 % коефіцієнт покриття відтоку залишається вище критичної межі 1,10, а чистий грошовий потік зберігає позитивне значення 24 713,8 тис. грн. Це свідчить про достатній запас міцності, зумовлений диверсифікацією доходів і контрольованою структурою позикового капіталу. Реалізація модернізаційних проєктів підвищить енергоефективність ліній екструзії на 11,4 %, що заощадить близько 3 286,7 тис. грн операційних витрат щороку та компенсує потенційні шоки цін на сировину.

Таким чином, прогнозні розрахунки підтверджують, що у 2025 році ТОВ «Яблунецьке ХПП» збереже збалансовану структуру фінансових потоків, коли приріст надходжень перевищує зростання витрат, а чистий грошовий потік забезпечує як інвестиційні, так і резервні потреби. Коефіцієнт покриття 1,27 та співвідношення власних коштів до відтоку 0,74 свідчать про високу операційну стійкість. Рекомендовано продовжити політику оптимізації кредитного портфеля через заміщення короткострокових позик довгостроковими інструментами, посилити контроль витрат на сировину шляхом форвардних угод і зберігати запас ліквідності не нижче 8 % прогнозного виторгу. Такий підхід забезпечить здатність підприємства реалізувати стратегічні цілі з розширення ринкової частки та підвищення рентабельності активів у середньостроковій перспективі.

3.2. Напрями оптимізації вхідних та вихідних потоків підприємства

Потік грошових ресурсів ТОВ «Яблунецьке ХПП» формувався відносно збалансовано, однак аналіз структурних параметрів за 2022-2024 роки виявив точкові диспропорції, що потребують цілеспрямованої корекції. Структура вхідних коштів на понад 82% ґрунтується на виручці від реалізації, решта припадає на позики, цільові дотації та інші операційні надходження, тоді як на виході домінують матеріальні витрати, фінансове обслуговування та адміністративні платежі. Нерівномірність припливу виручки упродовж кварталу, підвищена питома вага короткострокових зобов'язань та прискорення темпів зростання витрат на оплату праці сформували ризик касових розривів у пікові періоди сировинних закупівель. Саме тому завданнями підрозділу стають підвищення гнучкості входів, зниження вартості виходів і мінімізація впливу кредитних коливань на загальний баланс.

Ключовим напрямом покращення вхідних потоків виступає прискорення обороту дебіторської заборгованості. Перехід від стандарту оплат «60/40 нетто 30» до моделі «80/20 нетто 15» зі стимулювальною системою знижок за раннє погашення дозволяє скоротити середній період інкасації з 34 до 27 днів. Додатково впроваджується класифікація клієнтів за показниками платіжної дисципліни, що передбачає автоматичний перехід замовників до нижчої категорії кредитних лімітів при відхиленні від графіка навіть на три календарні дні. Паралельно інтегрується факторингова лінія з лімітом 22 850,0 тис. грн, що покриватиме до 55 % поточного портфеля виставлених рахунків, тим самим підвищуючи ліквідність у періоди сезонного зростання експорту. Завдяки такому комплексу заходів очікується приріст вхідного потоку на 11 873,2 тис. грн без залучення додаткових позик.

Другим важливим каналом підживлення притоку коштів стане активна диверсифікація доходів. Підприємство уже завершило сертифікацію лінії гранульованих шротів, що відкриває можливість реалізувати на зовнішньому ринку близько 6 240,0 т продукції з доданою вартістю. Продаж нової позиції за контрактною ціною 6 295,4 грн/т забезпечить річне надходження 39 176,0 тис. грн, з яких чистий грошовий потік становитиме не менше 14 380,5 тис. грн. Одночасно запроваджується платна сервісна опція лабораторного аналізу зерна для агровиробників, прогнозований обсяг виручки від якої у 2025 році дорівнюватиме 3 468,7 тис. грн. Сумарно зазначені ініціативи збільшать частку позареалізаційних надходжень до 7,9 % загального притоку, знижуючи концентраційний ризик залежності від основної продукції.

Додатковий резерв формування позитивного фінансового потоку закладено в активнішому залученні цільового фінансування. Механізм компенсації енергоємних витрат за новою державною програмою відшкодовує до 30 % фактичних витрат на природний газ, що для підприємства становитиме 4 942,8 тис. грн у 2025 році. Крім того, грантовий фонд «Агропереробка 2030» вже схвалив фінансування на суму 6 514,3 тис. грн для модернізації системи силосного зберігання. Завдяки цим джерелам

питома вага безповоротних коштів у вхідному потоці підвищиться до 5,4 %, що дасть змогу скоротити потребу в позикових ресурсах на 3,2 в.п. і зменшити річний обсяг відсоткових виплат на 1 138,6 тис. грн.

Оптимізаційні ініціативи на стороні вихідних потоків починаються з матеріальних витрат, які у 2024 році становили 27,32 % загальних витрат підприємства. Упровадження тендерної платформи закупівель та довгострокових контрактів «зерно-логістика» дозволяє зафіксувати ціну на кукурудзу на рівні 6 248,1 грн/т, що на 5,9 % нижче середньоринкового прогнозу. Паралельна модернізація сушильного комплексу із заміною пальників зменшує питомі витрати природного газу на 8,3 %, забезпечуючи річну економію 3 286,7 тис. грн. Сукупний ефект цих заходів – скорочення матеріальної складової витрат до 25,85 % у 2025 році та пряме зниження операційного відтоку на 6 978,4 тис. грн.

Суттєвий компонент оптимізації стосується фонду оплати праці, питома вага якого у 2024 році перевищила 26,9 %. Перехід на модульну систему преміювання, де 45 % бонусу визначається показником продуктивності лінії, а 30 % – рівнем браку, стимулює зростання виробітку без додаткового розширення штату. Підключення ERP-модуля MES дозволяє автоматично фіксувати простой та розподіляти витрати за центрами відповідальності, що дає змогу скоротити понаднормовий фонд робочого часу на 12 318 люд.-год та зекономити 2 987,5 тис. грн протягом року. У підсумку частка витрат на оплату праці зменшиться до 25,14 %, а загальний вихідний потік скоротиться на 4 214,6 тис. грн без втрати мотиваційного рівня персоналу.

Наступним кроком стає раціоналізація структури фінансових виплат. Укладання угоди про рефінансування існуючого портфеля короткострокових кредитів на суму 18 460,0 тис. грн під ставку 13,48 % річних замість 17,20 % дозволяє зменшити відсоткові витрати на 684,7 тис. грн. Крім того, конверсія 6 700,0 тис. грн овердрафту в лізингову лінію зі ставкою 11,60 % та дворічною відстрочкою основної суми боргу генерує короткостроковий

ефект економії грошових коштів у сумі 1 274,9 тис. грн. Таким чином, фінансовий відтік знижується на 1,96 п. п., а співвідношення відсоткових платежів до EBITDA вперше за п'ять років опускається нижче 14 %.

Підвищити ефективність використання ресурсів допоможе посилення бюджетного контролю. Запровадження платіжного календаря із щоденним моніторингом залишків та прогнозом «D-7» дає можливість моментально адаптувати графік платежів до коливання грошових надходжень. Кожен департамент одержує ліміт видатків, прив'язаний до фактичної виручки з п'ятиденним лагом, що усуває практику «авансового» резервування коштів під невідкладні, але не критичні витрати. Очікуваний результат – скорочення затриманих платежів постачальникам на 37,8 %, зменшення штрафів за прострочки на 312,6 тис. грн та зниження касових розривів на 5 – 6 днів у пікові сезони.

Системною опорою для всіх зазначених кроків стає автоматизована панель керування cash-flow, що інтегрується з обліковою системою ERP і фінансовим модулем «Клієнт-банк». Інструмент дозволяє у реальному часі відстежувати зміни поточної ліквідності, оновлювати прогноз балансу вхідних та вихідних потоків і миттєво розраховувати сценарії дефіциту на горизонті 30 і 90 днів. Алгоритм попереднього сповіщення активує заявки на перекредитування або тимчасову зупинку невідкладних капітальних платежів при досягненні порогу ліквідності 0,18. Завдяки цьому ризик негативного сальдо на розрахунковому рахунку знижується до статистично несуттєвого рівня 0,7 % робочих днів на рік.

У межах комплексної програми оптимізації запроваджується також система KPI для фінансового менеджменту, де ключові індикатори – коефіцієнт покриття відтоку, тривалість обігу дебіторської заборгованості та частка власних коштів у фінансуванні – прив'язуються до бонусного фонду управлінської команди. Щоквартальне аудиторське підтвердження динаміки цих показників гарантує об'єктивність оцінювання та формує культуру фінансової дисципліни. Очікується, що такий підхід змістить фокус із суто

облікових операцій на превентивне управління грошовими ризиками, що в довгостроковій перспективі підвищить капіталізацію підприємства.

Таблиця 3.4

Очікувані ефекти оптимізації грошових потоків у 2025-2026 роках

Показник	2024 рік	2026 рік (ціль)	Δ, абсолютне	Δ, %
Коефіцієнт покриття відтоку	1,26	1,34	0,08	+6,35
Частка власних коштів у фінансуванні відтоку, %	73,6	78,9	5,3 п.п.	+7,20
Період обігу дебіторської заборгованості, дні	34	27	-7	-20,59
Питома вага фінансових витрат у загальних витратах, %	12,3	10,4	-1,9 п.п.	-15,45
Операційні витрати, тис. грн	73 732,2	67 498,5	-6 233,7	-8,46

Аналіз зведених ефектів показує, що після повного впровадження програми оптимізації коефіцієнт покриття відтоку зросте до 1,34, характеризуючи підвищення ліквідності на 6,35 %. Паралельне зростання частки власних коштів у фінансуванні до 78,9 % істотно зменшить залежність від зовнішніх кредиторів і забезпечить кероване боргове навантаження. Найвиразнішим результатом стане скорочення періоду обігу дебіторської заборгованості на сім днів, що в умовах середньоденного обороту 1 019,2 тис. грн еквівалентно вивільненню 7 133,4 тис. грн оборотного капіталу. Додатково, зниження питомої ваги фінансових витрат до 10,4 % скоротить річні відсоткові платежі на 1 538,2 тис. грн, що прямо трансформується у приріст чистого прибутку.

У підсумку реалізація запропонованих напрямів оптимізації вхідних та вихідних потоків формує мультиплікативний ефект: з одного боку – підвищує ліквідність і операційну гнучкість, а з іншого – збільшує інвестиційну спроможність без ризику критичного збільшення боргу. Посилення контролю над дебіторкою, диверсифікація каналів надходжень і удосконалення структури витрат забезпечують стійкість до ринкових коливань цін на сировину та кредитних ставок. За умови стабільної макроекономічної кон'юнктури результативність програми дозволить до

кінця 2026 року підвищити рентабельність активів до 3,6 %, а рентабельність власного капіталу – до 8,3 %, що створить сприятливе середовище для залучення стратегічних інвесторів і виходу на нові експортні ринки із підкріпленою фінансовою стійкістю.

3.3. Пропозиції щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Яблунецьке ХПП»

Поточний стан ліквідності ТОВ «Яблунецьке ХПП» характеризується достатнім рівнем загального покриття, проте контраст між коефіцієнтом загальної й швидкої ліквідності виразно сигналізує про гальмування обороту дебіторської заборгованості та надлишкові товарні запаси. Показник швидкої ліквідності 0,49, зафіксований на кінець 2024 року, свідчить, що майже половина поточних зобов'язань покривається активами, доступними у грошовій формі протягом одного місяця, тоді як рекомендаційний інтервал для переробних підприємств становить 0,6 – 0,8. Одночасно коефіцієнт фінансового ризику 1,29 указує на суттєве боргове навантаження, сформоване переважно короткостроковими кредитами та овердрафтом. З огляду на ці відхилення стратегічна мета полягає в одночасному зростанні темпів обіговості ліквідних активів і поступовому зниженні питомої ваги коротких позик у загальній структурі зобов'язань, що забезпечить переходове зростання коефіцієнтів ліквідності без значного впливу на собівартість фінансування.

Для підвищення ліквідності першою групою заходів передбачається прискорення розрахунків із дебіторами та оптимізація складу запасів. Запроваджується дворівнева мотиваційна система, у межах якої клієнт отримує знижку 1,4 % за оплату рахунка протягом сімнадцяти днів і додатковий бонус 0,7 % за авансовий платіж. Такий підхід дозволяє скоротити середню тривалість дебіторської заборгованості з тридцяти чотирьох до двадцяти семи днів, що вивільнить 7 135,7 тис. грн грошових

ресурсів. Зі свого боку, оптимізація запасів здійснюється через впровадження системи прогнозування попиту на базі ковзного середнього із періодом п'ять тижнів, що знижує середній рівень складу готової продукції на 6,5 %. Очищення оборотних активів від надлишків підвищує швидку ліквідність до 0,64 уже у першому півріччі 2025 року, створюючи передумови для досягнення показника 0,71, закладеного у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Прогноз динаміки показників ліквідності та фінансової стійкості після впровадження заходів (тис. грн)

Показник	2024 рік	2026 рік (ціль)	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Загальна ліквідність (×)	1,65	1,78	0,13	+7,88
Швидка ліквідність (×)	0,49	0,71	0,22	+44,90
Абсолютна ліквідність, %	15,96	18,52	2,56	+16,05
Коефіцієнт фінансової незалежності (×)	0,44	0,48	0,04	+9,09
Коефіцієнт фінансового ризику (×)	1,29	1,12	-0,17	-13,18

Примітка: коефіцієнти розраховано з урахуванням проектної структури балансу на кінець 2026 р.

Наступним кроком стане впровадження платіжного календаря з горизонтом прогнозу тридцять днів і щодобовим оновленням даних. Для цього фінансовий відділ інтегрує модуль Cash Pool у корпоративну систему, де кожен підрозділ подає заявки на витрати з розбивкою по датах. Головний бухгалтер, керуючись затвердженим календарем, конфігурує пріоритет платежів так, аби кеш-аут у жоден день не перевищував кеш-ін більш ніж на 2 786,0 тис. грн. Система автоматично блокує витратні операції при досягненні граничного порога ліквідності 0,18, що мінімізує ймовірність касових розривів. Уже в перший квартал після запуску механізму підприємство скорочує витрати на банківські овердрафти на 416,4 тис. грн, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає до 17,41 %.

Розширення джерел короткострокової ліквідності передбачає укладання рамкової угоди факторингу з лімітом 23 480,0 тис. грн. Завдяки

відступленню прав вимоги за експортними контрактами підприємство одержує аванс 82,5 % суми рахунка вже на третій день після відвантаження без зростання дебіторського ризику. Вартість ресурсу 2,14 % від суми фінансування суттєво нижча за середню ставку торгових кредитів, тож загальні фінансові витрати зменшуються на 312,9 тис. грн за рік. Одночасно відкривається нова оборотна кредитна лінія у розмірі 9 760,0 тис. грн з плаваючою ставкою, прив'язаною до індексу UONIA плюс 4,2 п. п., що дає змогу гнучко покривати пікові потреби без надмірної передоплати за невикористані ресурси.

Для зміцнення фінансової стійкості головним рішенням стає реструктуризація боргового портфеля, докладно відображена у таблиці 3.3. Половина короткострокових банківських кредитів конвертується у п'ятирічну позику під фіксовану ставку 13,2 %, що знижує щомісячне навантаження на обслуговування боргу на 274,5 тис. грн. Випуск облігацій серії «А-2025» на 8 000,0 тис. грн із купоном 14,8 % дозволяє погасити залишок овердрафтів і забезпечити фінансування проєкту реконструкції елеваторної галереї без створення дефіциту ліквідності. Таким чином, коефіцієнт фінансового ризику послідовно знижується до 1,22 у 2025 році й 1,12 у 2026 році, а частка довгострокових зобов'язань у загальній сумі боргу підвищується з 21,1 % до 43,7 %.

Збільшення власного капіталу досягається шляхом поєднання політики стриманих дивідендів і залучення нового інвестора через продаж міноритарного пакета. Менеджмент пропонує спрямувати 68,2 % чистого прибутку 2025 року до резервного капіталу, що еквівалентно 4 934,8 тис. грн. Додатково укладається угода з інвестиційним фондом «Геліос II» про входження у капітал на 15 000,0 тис. грн із правом викупу через чотири роки. У результаті коефіцієнт автономії підвищиться до 0,48, а рентабельність власного капіталу, за рахунок розширення прибуткової бази, збереже приріст до 8,3 % без перевантаження кредитами.

Таблиця 3.6

**Структурний план реструктуризації боргового портфеля ТОВ
«Яблунецьке ХПП» (тис. грн)**

Джерело боргу	Станом на 31.12.2024	План переоформлення	Станом на 31.12.2026	Зміна структури, в.п.
Короткострокові банківські кредити	23 688,2	Конверсія 55 % у довгострокові з позикою на 5 років під 13,2 %	10 564,2	-8,8
Овердрафти та РКО	6 704,8	Заміна 70 % лізинговою лінією під 11,4 %	2 011,4	-2,8
Довгострокові кредити	12 321,1	Дововлік -	23 678,9	+9,6
Лізинг обладнання	5 224,3	Підписання нових угод на 4 933,6	9 921,5	+2,0
Випуск облігацій	-	Емісія серії «А-2025» на 8 000,0	8 000,0	+0,0
Разом	47 938,4	-	54 175,9	-

Одним із ключових елементів є оптимізація структури активів через заміщення частини оборотного капіталу високорентабельними необоротними активами. План модернізації передбачає інвестиції 32 471,6 тис. грн у встановлення вискоелективних прес-екструдерів із зменшеними витратами електроенергії на 14,6%. Проєкт фінансується за рахунок лізингової програми, що дозволяє уникнути разового відтоку коштів і рівномірно розподілити платежі протягом п'яти років. Збільшення частки продуктивних основних засобів підвищує амортизаційний «грошовий дохід» на 1 644,2 тис. грн щорічно, що напряду підтримує операційний грошовий потік і сприяє покращенню абсолютної ліквідності.

Автоматизація моніторингу ліквідності та стійкості реалізується завдяки інтеграції модуля Risk Watch у поточну ERP-систему. Параметри оцінюються щодобово з формуванням сигналів трьох рівнів: інформаційного при перевищенні боргу над лімітом на 5 %, попереджувального при зниженні швидкої ліквідності до 0,57 та критичного, коли прогнозний резерв грошових коштів падає нижче 2 687,0 тис. грн. Така система дає змогу перехоплювати відхилення на ранній стадії та коригувати план фінансування, не доводячи до порушення договірних умов перед банками або постачальниками.

Для підвищення прозорості та визначення допустимих меж ризику впроваджуються граничні показники ліквідності. Правління затверджує мінімальний коефіцієнт швидкої ліквідності 0,60, мінімальний коефіцієнт автономії 0,45 та максимальний коефіцієнт фінансового ризику 1,25. Перевищення або зниження хоча б одного з критеріїв автоматично ініціює проведення позачергового фінансового комітету з участю аудиторів і кредиторів, що зміцнює довіру контрагентів і знижує серед позичкових ставок на 0,3 п. п. Завдяки цьому підприємство поліпшує рейтинг внутрішньої системи оцінки банку-партнера з «В-» до «В», що відкриває доступ до більш дешевих довгострокових продуктів.

Регулярний аудит балансу доповнюється проведенням стрес-тестів, у межах яких моделюють шокове зниження виручки на 9,5% або одночасне підвищення відсоткових ставок на 3,2 п. п. Результати тестування демонструють, що навіть за найгіршого сценарію коефіцієнт загальної ліквідності не опускається нижче 1,46, а чистий грошовий потік залишається позитивним на рівні 12764,3 тис. грн. Це підтверджує достатній запас фінансової міцності після реалізації запропонованих заходів, а також готовність підприємства до турбулентних змін макросередовища.

Комплекс запропонованих дій забезпечує не лише поліпшення поточних показників, а й формує довгострокову інвестиційну привабливість. Зростання швидкої ліквідності на 44,9% і паралельне скорочення коефіцієнта фінансового ризику на 13,2 % створюють умови для перегляду кредитних лімітів у бік збільшення, що, своєю чергою, надає підприємству додатковий простір для експансії. Підвищення показника автономії до 0,48 сприятиме покращенню коефіцієнта покриття відтоку до 1,34, а це є визначальним критерієм для участі у державних програмах компенсації відсоткової ставки, даючи додаткову економію до 1 102,3 тис. грн на рік.

У цілому реалізація викладених заходів дозволяє Яблунецькому ХПП перейти від тактики «відкладеного реагування» до проактивного управління фінансовими ризиками, забезпечуючи відчутне зростання ліквідної позиції та

структурне зміцнення капіталу. Поєднання прискорення обороту дебіторської заборгованості, реструктуризації короткострокових зобов'язань і диверсифікації джерел грошового ресурсу формує стабільну основу для подальшої модернізації технологічних ліній і розширення портфеля продуктів. Очікуваний кумулятивний ефект – підвищення чистого прибутку на 4 496,2 тис. грн та стійке зростання рентабельності активів до 3,8 % уже в 2026 році, що закріплює статус підприємства як надійного та перспективного суб'єкта агропереробної галузі.

ВИСНОВКИ

1. Надано сутнісну характеристику фінансових потоків підприємства.

Фінансовий потік – це сформована за певний проміжок часу зміна обсягу фінансових ресурсів від усіх видів діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна, інша), яка відбувається постійно або з певною періодичністю та забезпечує безперервний кругообіг капіталу.

2. Висвітлено методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства. Під час аналізу фінансових потоків залежно від поставленої мети застосовують різні методи. Розрізняють неформалізовані та формалізовані методи аналізу. У процесі фінансового аналізу широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів).

3. Вивчено основні методи прогнозування фінансових потоків. Мета прогнозування – зменшення невизначеності у майбутньому. Під час прогнозування здійснюється розрахунок ймовірних сценаріїв розвитку подій на підставі певних показників, які спостерігались у минулому чи теперішньому. В економічній літературі представлено три основні групи методів: евристичні, економіко-статистичні та економіко-математичні.

4. Надано загальну характеристику ТОВ «Яблунецьке ХПП». Підприємство «Товариство з обмеженою відповідальністю «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство» засноване 26 травня 1998 року. Основний вид діяльності – оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин. Додаткові види діяльності – виробництво олії та тваринних жирів, виробництво готових кормів для домашніх тварин, виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції.

Проведений аналіз основних фінансових показників підприємства за період 2023-2024 років свідчить про стійке зростання чистого доходу від реалізації продукції. Спостерігається значне зростання адміністративних витрат та витрат на збут у 2024 році. Адміністративні витрати за аналізований період зросли на 28,60%. Витрати на збут збільшились на 21,42%.

Рентабельність діяльності впала з 3,69 % до 2,11 % (-42,81 %), а рентабельність продукції – з 6,70 % до 5,14 % (-23,28 %). Зниження ключових рентабельних показників свідчить про потребу оптимізації структури витрат або підвищення цінового рівня реалізації продукції.

Загалом, аналіз фінансових результатів свідчить про потенціал до зростання обсягів реалізації та збереження маржинальності, проте підвищене адміністративне й збутове навантаження, а також збільшення фінансових витрат спричинили помітне зниження прибутковості.

5. Надано оцінку фінансового стану ТОВ «Яблунецьке ХПП». Сильними сторонами діяльності ТОВ «Яблунецьке ХПП» є збільшення власного капіталу, помірне зростання оборотних активів та зменшення довгострокових зобов'язань, що підвищує фінансову стійкість і знижує вартість обслуговування боргів. Водночас слабкими є недостатнє оновлення основних фондів і збільшення питомої ваги короткострокової заборгованості, що створює ліквідні ризики. Серед загроз слід врахувати можливе підвищення відсоткових ставок і уповільнення обороту капіталу, а серед можливостей – доступ до лізингових програм та державних інвестиційних грантів.

Аналіз показників фінансової стійкості свідчить про початок повернення до більш збалансованої структури капіталу, коли підприємство дедалі менше залежить від зовнішнього фінансування й відновлює власну фінансову стійкість.

Рентабельність активів ТОВ «Яблунецьке ХПП» зросла у 2023 році, після чого знизилась в 2024 році. Рентабельність власного капіталу, яка зросла у 2023-му та знизилася до у 2024 році, насамперед відображає

коливання чистого прибутку щодо власних коштів. Рентабельність продажу (маржа чистого прибутку) зросла у 2023-му, а потім впала у 2024-му. Аналогічна тенденція простежується в рентабельності витрат, яка зросла у 2023-му та впала у 2024-му. Підвищені витрати на соціальні заходи та адміністративно-господарські потреби в поєднанні з різким збільшенням фінансових витрат призвели до зниження загальної ефективності використання витратних ресурсів.

Показник загальної ліквідності ТОВ «Яблунецьке ХПП» залишався на стабільному рівні 1,65-1,66 у періоді 2022-2023 років, а в 2024 році повернувся до 1,65. Швидка ліквідність, навпаки, демонструє виражену негативну динаміку – зниження з 0,71 у 2022 році до 0,49 у 2024-му. Таке падіння стало наслідком нарощування товарних запасів і відстрочок платежів з боку ключових покупців, що призвело до значного зменшення частки ліквідних оборотних активів у загальній сумі поточних активів. Абсолютна ліквідність ТОВ «Яблунецьке ХПП» зросла втричі – з 5,00% у 2022 році до 15,96 % у 2024-му. Цьому могло сприяти те, що підприємство могло активніше використати факторинг або відкриті кредитні лінії для прискореного стягнення дебіторської заборгованості, а також розмістити частину вільних коштів на короткострокові депозити.

6. Проведено оцінку формування та використання фінансових потоків ТОВ «Яблунецьке ХПП». Аналіз динаміки формування вхідного фінансового потоку ТОВ «Яблунецьке ХПП» свідчить, що від реалізації продукції протягом аналізованого періоду спостерігається стійка позитивна динаміка. Одночасно цільове виростило фінансування, яке за три роки демонструє активне залучення державних та галузевих субсидій. Інші напрями надходжень збільшилися, що пояснюється розширенням допоміжних сервісних контрактів та доходів від супутніх видів діяльності.

Узагальнені показники вхідного фінансового потоку відзначають суттєве нарощування ресурсів підприємства. Позитивна динаміка кредитифікації зміцнила ліквідність, однак створила більшу залежність від

зовнішніх джерел фінансування та висвітлила необхідність оптимізації структури пасивів.

Аналіз структури витрат показав, що матеріальні затрати демонструють помітне зниження питомої ваги у структурі загальних витрат. Витрати на оплату праці зросли з 22,13 % у 2022 році до 26,97 % у 2024 році, що свідчить про подорожчання трудових ресурсів у загальному обсязі витрат. Відрахування на соціальні заходи та амортизаційні відрахування показують різноспрямовану динаміку: перші зросли з 4,57 % до 5,38 %, тоді як амортизація знизилася з 9,24 % до 7,11 % за той самий період. Інші операційні витрати збільшилися з 30,14 % у 2022 році до 33,22 % у 2024 році. Це може бути зумовлено підвищенням вартості енергоносіїв, логістичних і комунальних послуг в умовах загальнонаціональної інфляції, а також нарощуванням витрат на маркетингові та адміністративні послуги задля підтримки зростання обсягів продажу.

Приток грошових коштів загалом демонструє стійке зростання. Позитивна динаміка обумовлена розширенням клієнтської бази і збільшенням обсягів реалізації, а також оптимізацією внутрішніх процесів розрахунку з покупцями, що прискорило інкасацію дебіторської заборгованості.

Надходження від операційної діяльності зросли. Основним драйвером стало підвищення середньозваженої ціни реалізації й диверсифікація асортименту продукції, що дозволило підвищити маржу.

Відтік грошових коштів загалом виріс. Зокрема відтік по операційній діяльності зріс на 28 537,7 тис. грн, а по фінансовій – на 20 053,6 тис. грн за три роки. Збільшення операційних витрат спричинене зростанням інвестицій у поповнення запасів сировини та комплектувальних, масштабною програмою оновлення обладнання й розширенням штату. Водночас нарощування фінансових виплат пов'язане з активним залученням кредитних ресурсів і програмами лізингу, через що зросли відсоткові платежі та комісійні витрати.

Чистий грошовий потік від поточної діяльності виріс у 2024 році, хоча у 2023 році досягав піку на рівні 26 909,5 тис. грн. Середній залишок зобов'язань, що становив 125 987,6 тис. грн у 2024 році, вказує на високий рівень торгових кредитів і програм постачальницького фінансування.

7. Здійснено прогнозування фінансових потоків та оцінка їх збалансованості. Виручка від реалізації продукції очікувано підвищиться до 371 594,8 тис. грн, що забезпечує приріст 9,72% проти 2024 року. Додаткове зростання цільового фінансування до 15 845,6 тис. грн пов'язане з укладанням трирічної угоди про компенсацію частини енергоємних витрат, завдяки чому загальна сума надходжень з бюджету й галузевих фондів зросте на 1 116,7 тис. грн.

Позитивна динаміка інших надходжень до 8 481,2 тис. грн пояснюється активізацією збуту побічної продукції переробки й розширенням сервісного пакета з обслуговування аграрних партнерів. Сумарний обсяг надходжень у 2025 році прогнозується на рівні 395 921,6 тис. грн, а з урахуванням планових кредитних залучень у 45 937,4 тис. грн загальна величина притоку коштів сягне 441 859,0 тис. грн.

Прогнозне зростання отриманих позик до 45 937,4 тис. грн сформовано переважно за рахунок довгострокової кредитної лінії на придбання сушильного комплексу та короткострокового оборотного фінансування під відстрочені контракти експорту.

Операційний відтік у 2025 році становитиме 81 420,5 тис. грн, що на 10,42% перевищує показник 2024 року. Найбільшу частку приросту сформують матеріальні витрати, зокрема закупівля соєвих бобів і соняшнику, ціни на які після сезонної корекції очікувано зростуть у середньому на 8,7%.

Відтік по фінансовій діяльності прогнозується на рівні 45 487,0 тис. грн із приростом 8,9 %. Драйвером стане зростання обсягу обслуговування боргу внаслідок запуску нових кредитних лімітів.

Сумарний прогнозований відтік коштів на рівні 349 316,4 тис. грн відображає збалансоване співвідношення між операційними та фінансовими платежами.

Прогнозований чистий грошовий потік у 92 542,6 тис. грн демонструє приріст на 12,27% і є достатнім для повного фінансування капітальних інвестицій у розмірі 58 376,2 тис. грн, передбачених у програмі модернізації елеваторного комплексу.

Прогнозні розрахунки підтверджують, що у 2025 році ТОВ «Яблунецьке ХПП» збереже збалансовану структуру фінансових потоків, коли приріст надходжень перевищує зростання витрат, а чистий грошовий потік забезпечує як інвестиційні, так і резервні потреби. Коефіцієнт покриття 1,27 та співвідношення власних коштів до відтоку 0,74 свідчать про високу операційну стійкість.

8. Визначено напрями оптимізації вхідних та вихідних потоків підприємства:

1. Прискорення обороту дебіторської заборгованості;
2. Активна диверсифікація доходів;
3. Активніше залучення цільового фінансування;
4. Упровадження тендерної платформи закупівель та довгострокових контрактів «зерно-логістика»;
5. Модернізація сушильного комплексу із заміною пальників, що зменшує питомі витрати природного газу, забезпечуючи річну економію;
6. Перехід на модульну систему преміювання;
7. Раціоналізація структури фінансових виплат. Укладання угоди про рефінансування існуючого портфеля короткострокових кредитів;
8. Посилення бюджетного контролю. Запровадження платіжного календаря із щоденним моніторингом залишків та прогнозом «D-7»;
9. Запровадження також система КРІ для фінансового менеджменту, де ключові індикатори – коефіцієнт покриття відтоку, тривалість обігу дебіторської заборгованості та частка власних коштів у фінансуванні – прив'язуються до бонусного фонду управлінської команди.

У підсумку реалізація запропонованих напрямів оптимізації вхідних та вихідних потоків підвищує ліквідність і операційну гнучкість, а також

збільшує інвестиційну спроможність без ризику критичного збільшення боргу. За умови стабільної макроекономічної кон'юнктури результативність програми дозволить до кінця 2026 року підвищити рентабельність активів до 3,6 %, а рентабельність власного капіталу – до 8,3 %, що створить сприятливе середовище для залучення стратегічних інвесторів і виходу на нові експортні ринки із підкріпленою фінансовою стійкістю.

9. Надано пропозиції щодо підвищення ліквідності та фінансової стійкості.

1. Передбачається прискорення розрахунків із дебіторами та оптимізація складу запасів. Запроваджується дворівнева мотиваційна система, у межах якої клієнт отримує знижку 1,4 % за оплату рахунка протягом сімнадцяти днів і додатковий бонус 0,7 % за авансовий платіж. Такий підхід дозволяє скоротити середню тривалість дебіторської заборгованості.

2. Впровадження платіжного календаря з горизонтом прогнозу тридцять днів і щодобовим оновленням даних. Для цього фінансовий відділ інтегрує модуль Cash Pool у корпоративну систему, де кожен підрозділ подає заявки на витрати з розбивкою по датах. Уже в перший квартал після запуску механізму підприємство скорочує витрати на банківські овердрафти на 416,4 тис. грн, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає до 17,41 %.

3. Укладання рамкової угоди факторингу з лімітом 23 480,0 тис. грн. Завдяки відступленню прав вимоги за експортними контрактами підприємство одержує аванс 82,5 % суми рахунка вже на третій день після відвантаження без зростання дебіторського ризику.

4. Реструктуризація боргового портфеля.

5. Оптимізація структури активів.

6. Автоматизація моніторингу ліквідності та стійкості завдяки інтеграції модуля Risk Watch у поточну ERP-систему.

7. Впровадження граничних показників ліквідності.

8. Проведення стрес-тестів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник О. О. Грошові і фінансові потоки в системі фінансового менеджменту підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. № 13-14. 2021. С. 32-37.
2. Пасінович І. І., Сич О. А. Сучасні підходи до управління фінансовими потоками суб'єктів господарювання. *Ефективна економіка*. №8. 2020. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2020/56.pdf
3. Майборода О. В. Управління фінансовими потоками підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Суми, 2006. 22 с.
4. Мороз Л. І. Моделювання матеріально-фінансових потоків внутрішньовиробничих логістичних систем з регенерацією. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 640. URL: <http://vlp.com.ua/node/3185> (дата звернення: 21.02.2020).
5. Виноградова Е. В., Ластовенко А. В., Білопольська Т. В. Оптимізація управління грошовими потоками підприємства: монографія. Донецьк : Донецький національний університет економіки та торгівлі ім. М. Туган-Барановського. 2007. 194 с.
6. Васюренко О. В. Банківські операції: навчальний посібник. Київ: Знання, 2000. 243 с.
7. Школьник І. О., Боярко І. М., Сюркало Б. І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Суми: Університетська книга. 2009. 301 с.
8. Марусяк Н. Л., Саїнчук Н. В. Сутнісні характеристики фінансових потоків підприємства та чинники, що визначають характер їх формування. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 50-2. 2020. С. 132-136.
9. Алескерова Ю. В., Бусько І. М. Управління фінансовими потоками страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. Випуск 27. 2019. С. 271-277.

10. Мулик Т. О. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. *Економіка та суспільство*. Випуск №39. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1379/1330>
11. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2017. Вип. 1–2. С. 67–85.
12. Вареник В. М. Аналіз управління грошовими потоками в економіці України: аналітичний аспект. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_1_25
13. Петренко В. С., Кузнєцова Д. С. Методологія аналітичного аналізу грошових потоків спільних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 23. С. 106–110.
14. Кошельок Г. В. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків підприємства. *Вісник соціально економічних досліджень*. 2014. Вип. 3. С. 232–239.
15. Мулик Т. О., Федоришина Л. І. Організація аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 236 с.
16. Бланк І. О. Управління грошовими потоками. 2-е вид., перероб. и доп. Київ : Ника-Центр, 2007. 752 с.
17. Федішин М. П. Методичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств для цілей планування. *Економічний аналіз*. 2016. № 2. С. 132–138.
18. Чушак-Голобородько А. М., Мокрицька М. І. Система ефективного управління фінансовими потоками підприємства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Випуск 10. 2014. С. 77-81.
19. Золотарьова О., Місюра А., Копія І. Ефективне управління рухом грошових потоків та його роль у забезпеченні фінансової стійкості промислового підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Випуск 11. Частина 2. С. 240–245.

20. Кошельок Г. В. Сучасні методи аналізу грошових потоків підприємства. Тези II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства». 6-8 листопада 2019 р. ДУ «Житомирська політехніка». URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/962.pdf>
21. Mulyk T. Capital investments in Ukraine: analytical evaluation and directions of increasing investment attractiveness. *Green, Blue and Digital Economy Journal*. 2021. Vol. 3. № 3. P. 27–34. DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2021-3-5>
22. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. Вип. 9. С. 968-974.
23. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. №4. 2018. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2018/42.pdf.
24. Євсейцева О. С., Новіков Д. В. Сучасні методики прогнозування кон'юнктури ринку та їх використання при проведенні маркетингових досліджень. *Економіка та держава*. № 5. 2016. С. 97-100. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2016/22.pdf.
25. Коркуна Д. М. Фінансове прогнозування, як основа фінансових планів підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 628. С. 539–545
25. Мордовцев О. С., Хребтов М. І. Методичний підхід до управління грошовими потоками промислового підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. № 2. 2020. С. 3-8.
26. Товариство з обмеженою відповідальністю «Яблунецьке хлібоприймальне підприємство» – Основна інформація – Clarity Project. *Clarity Project*. URL: <https://clarity-project.info/edr/00954030> (дата звернення: 30.05.2025)